

PEATÜKK 3.3

TEATUD ESEMETE VÕI AINETE SUHTES KOHALDATAVAD  
ERISÄTTED

- 3.3.1 Kui peatükk 3.2 tabeli A veerg (6) osutab, et vastava aine või eseme kohta kehtib erisäte, siis on selle erisätte tähendus ja nõuded ära toodud allpool. Kui erisätte kohaselt nõutakse saadetise märgistamist, siis tuleb täita alajao 5.2.1.2 punktide (a) ja (b) nõudeid. Kui tähis on toodud välja konkreetse sõnastusega ja jutumärkides, näiteks „Kahjustatud liitiumakud“, siis peab tähise suurus olema vähemalt 12 mm, kui erisättes või mujal ADR-is ei ole sätestatud teisiti.
- 16 Uute või olemasolevate lõhkeainete või neid sisaldavate esemete näidiseid võib vedada pädevate asutuste poolt kehtestatud korras (vt alajagu 2.2.1.1.3) järgmistel eesmärkidel: katsetamine, klassifitseerimine, uurimine ja arendus, kvaliteedikontroll või kaubanäidisena. Plahvatavad näidised, mis pole niisked või mitteplahvatavas olekus, ei tohi koguselt ületada 10 kg pädevate asutuste poolt määratud väikestes saadetistes. Niiskete või mitteplahvatavas olekus plahvatavate näidiste kogused ei tohi ületada 25 kg.
- 23 Isegi juhul, kui see aine on tuleohtlik, avaldub tuleohtlikkus äärmuslikes tulettingimustes piiratud alal.
- 32 Kui see aine on mingis muus vormis, siis selle aine kohta ADR-i nõuded ei kehti.
- 37 Kaetud kujul sellele ainele ADR-i nõuded ei kehti.
- 38 Kui aine ei sisalda üle 0,1% kaltsiumkarbiidi, siis selle aine kohta ADR-i nõuded ei kehti.
- 39 Kui aine sisaldab vähem kui 30% või mitte vähem kui 90% räni, siis selle aine kohta ADR-i nõuded ei kehti.
- 43 Aineid, mis esitatakse veoks pestitsiididena, tuleb vedada vastava pestitsiidi kirje all ja vastavalt asjaomase pestitsiidi sätetele (vt alajaod 2.2.61.1.10 kuni 2.2.61.1.11.2).
- 45 Antimoni sulfiidide ja oksiidide kohta, mis ei sisalda üle 0,5% arseeni, arvatuna täismassist, ADR-i nõuded ei kehti.
- 47 Ferritsüaniidide ja ferrotsüaniidide kohta ADR-i nõuded ei kehti.
- 48 Kui see aine sisaldab üle 20% vesiniksüaniidhapet, on tema vedu keelatud.
- 59 Kui need ained ei sisalda üle 50% magneesiumit, siis nende kohta ADR-i nõuded ei kehti.
- 60 Kui kontsentratsioon ületab 72%, on selle aine vedu keelatud.
- 61 Tehniline nimetus, mis asendab ohtliku veose tunnusnimetust, peab olema ISO üldnimetus (vt ka ISO 1750:1981 „Pestitsiidid ja teised agrokemikaalid – üldnimetused”, muudetud), muu nimetus, mis on loetletud WHO „Soovituslikus pestitsiidide liigituses ohtlikkuse järgi ja liigitamisjuhistes” või aktiivse aine nimetus (vt ka alajagu 3.1.2.8.1 ja 3.1.2.8.1.1).
- 62 Kui aine ei sisalda üle 4% naatriumhüdroksiidi, siis selle aine kohta ADR-i nõuded ei kehti.
- 65 Vesinikperoksiidi vesilahuste kohta, mis sisaldavad vähem kui 8% vesinikperoksiidi, ADR-i nõuded ei kehti.
- 66 ADR-i nõuded ei kehti kinaveri kohta.

- 103 Ammooniumnitritite ning anorgaanilise nitriti ja ammooniumisoola segude vedu on keelatud.
- 105 Nitrotselluloosi, mis vastab ÜRO nr 2556 või 2557 kirjeldusele, võib klassifitseerida klassi 4.1 alla.
- 113 Keemiliselt ebastabiilsete segude vedu on keelatud.
- 119 Külmutusmasinate hulka kuuluvad masinad või muud seadmed, mis on konstrueeritud sisemises sektsioonis toidu või teiste ainete madalal temperatuuril hoidmise eesmärgil, ning õhukonditsioneerseadmed. Külmutusmasinate ja külmutusmasinate komponentide kohta ei kehti ADR-i nõuded, kui nad sisaldavad alla 12 kg alajaole 2.2.2.1.3 vastavat, klassi 2 gruppi A või O kuuluvat gaasi või sisaldavad alla 12 liitri ammoniaagi lahust (ÜRO nr 2672).
- 122 Olemasolevad kaasnevad riskid, piir- ja ohutemperatuurid ning ÜRO number (üldkirje) iga praeguseks määratud orgaanilise peroksiidi preparaadi kohta on toodud alajaos 2.2.52.4, alajao 4.1.4.2 pakkimiseeskirjas IBC 520 ja alajao 4.2.5.2.6 teisaldatavate paakide eeskirjas T 23.
- 123 *(Reserveeritud)*
- 127 Võib kasutada muud inertset materjali või inertse materjali segu tingimusel, et sellel inertsel materjalil on samasugused flegmatiseerivad omadused.
- 131 Flegmatiseeritud aine peab olema oluliselt vähem tundlik kui kuiv PETN.
- 135 Dikloroisotsüaanuurhappe dihvdeereeritud naatriumi soolad ei vasta 5.1 klassi klassifitseerimiskriteeriumidele ja nende kohta ADR-i nõuded ei kehti, välja arvatud juhul, kui need vastavad kriteeriumidele, mille alusel need võib määrata mõnda muusse klassi.
- 138 p-bromobensüülsüaniidi kohta ADR-i nõuded ei kehti.
- 141 ADR-i nõuded ei kehti toodete kohta, mida on termiliselt piisavalt töödeldud, nii et nad ei kujuta veo ajal ohtu.
- 142 ADR-i nõuded ei kehti ekstraheeritud sojajahu kohta, mis ei sisalda üle 1,5% õli ja 11% niiskust ning mis on põhimõtteliselt vaba tuleohtlikust ekstraktsioonilahusest.
- 144 ADR-i nõuded ei kehti vesilahuse kohta, mis ei sisalda üle 24 mahu% alkoholi.
- 145 ADR-i nõuded ei kehti III pakendigrupi alkoholsete jookide kohta, kui neid veetakse 250-liitrites või väiksemates anumates.
- 152 Selle aine klassifikatsioon varieerub sõltuvalt osakeste suurusest ja pakendist, kuid piire pole katseliselt määratud. Sobiv klassifitseerimine viiakse läbi vastavalt jaole 2.2.1.
- 153 See kirje kehtib ainult siis, kui katsete alusel on näidatud, et ained ei põle kokkupuutes veega ega oma isesüttimise tendentsi ning et eralduvate gaaside segu ei ole tuleohtlik.
- 162 *(Kustutatud)*
- 163 Peatüki 3.2 tabelis A nimetusega märgitud ainet ei tohi selle kirje all vedada. Selle kirje all veetavad ained võivad sisaldada 20% või vähem nitrotselluloosi tingimusel, et nitrotselluloos ei sisalda üle 12,6% lämmastikku (kuivmassi järgi).
- 168 ADR-i nõuded ei kehti asbestile, mis on sukeldatud või kinnistatud loodusliku või kunstliku sideainega (nagu tsement, plastid, asfalt, vaigud või mineraalmaak) selliselt, et veo ajal ei saaks sissehingatavad asbesti kiud ohtlikus koguses lenduda. ADR-i nõuded ei kehti ka asbesti sisaldavatele toodetud esemetele, mis ei vasta antud nõuetele, kuid on pakitud nii, et veo ajal ei saaks sissehingatavad asbesti kiud ohtlikus koguses lenduda.

- 169 ADR-i nõuded ei kehti tahkes olekus ftaalanhüdriidi ja tetrahüdroftaalanhüdriidide kohta, mis ei sisalda üle 0,05% maleiinhappe anhüdriidi. Oma leekpunktist kõrgemal temperatuuril sulatatud ftaalanhüdriid, mis ei sisalda üle 0,05% maleiinhappe anhüdriidi, tuleb klassifitseerida ÜRO nr 3256 alla.
- 172 Kui radioaktiivsel materjalil on kaasnev(ad) risk(id):
- (a) Aine peab sõltuvalt domineeriva kaasneva riski iseloomust olema määratud pakendigrupi I, II või III ning vajadusel vastavalt osas 2 toodud pakendigruppide rühmitamiskriteeriumidele.
  - (b) Pakendid peavad olema märgistatud kaasneva riski märgistega, mis vastavad aine igale kaasnevale riskile; sellekohased ohumärgised peavad olema kinnitatud kaubaveoüksustele vastavalt jao 5.3.1 sätetele.
  - (c) Dokumentatsiooni ja pakendi märgistamise jaoks peab ohtliku veose tunnusnimetust täiendama kaasnevat riski moodustavate peamiste koostisosade nimetustega, mis tuleb esitada ümarsulgudes.
  - (d) Ohtlike ainete veodokumendil peab olema välja toodud märgi mudeli number (numbrid) vastavalt klassi numbrile „7” järgnevates sulgudes olevale kaasnevale riskile ja kui on määratud pakendigrupp, siis vastavalt alajao 5.4.1.1.1 lõikele (d).
- Pakkimise kohta vt alajagu 4.1.9.1.5.
- 177 ADR-i nõuded ei kehti baariumsulfaadi kohta.
- 178 Seda määratlust tuleb kasutada ainult juhul, kui peatüki 3.2 tabelis A pole muud sobivat määratlust, ning ainult päritoluriigi pädeva asutuse heakskiidul (vt alajagu 2.2.1.1.3).
- 181 Seda tüüpi ainet sisaldavad saadetised peavad kandma mudeli nr 1 kohast ohumärgist (vt alajagu 5.2.2.2.2), välja arvatud juhul, kui pädev asutus on andnud loa selle ohumärgise paigaldamata jätmiseks eripakendi tõttu, kuna katseandmed on tõestanud, et aine sellises saadetes ei plahvata (vt alajagu 5.2.2.1.9).
- 182 Leelismetallide gruppi kuuluvad liitium, naatrium, kaalium, rubiidium ja tseesium.
- 183 Leelismuldmetallide gruppi kuuluvad magneesium, kaltsium, strontsium ja baarium.
- 186 Ammooniumnitraadi sisalduse määramisel tuleb kõik nitraadi ionid, mille ammooniumi molekulaarekvivalent on segus olemas, lugeda ammooniumnitraadiks.
- 188 ADR-i nõuded ei kehti veoks esitatud akuelementide ja akude kohta, kui nad täidavad järgmisi tingimusi:
- a) tahke katoodiga liitiumist või liitiumisulamist akuelementide puhul ei ületa liitiumisisaldus 1 g ja liitium-ion akuelementide puhul ei ületa vatt-tunnid 20 Wh;
  - b) tahke katoodiga liitiumist või liitiumisulamist akude puhul ei ole summaarne liitiumisisaldus rohkem kui 2 g ja liitiumioonakude puhul ei ole vatt-tundide määr suurem kui 100 Wh. Käesoleva sätte reguleerimisalasse kuuluvate liitiumioonakude väliskestale tuleb märkida vatt-tunnid, välja arvatud enne 1. jaanuari 2009 valmistatud akude puhul;
  - c) iga akuelement või aku vastab alajao 2.2.9.1.7 punktide a ja e nõuetele;
  - d) akuelemendid ja akud (välja arvatud juhul, kui need on paigaldatud seadmetesse) tuleb pakkida akuelementi või akut üleni katvatesse sisepakenditesse. Akuelemendid ja akud peavad olema eraldatud nii, et ei teki lühist. See hõlmab ka seda, et need

peavad olema kaitstud kokkupuute eest samas pakendis sisalduvate elektrit juhtivate materjalidega, mille tulemusena võib tekkida lühis. Sisepakendid peavad olema pakitud tugevatesse välispakenditesse, mis vastavad alajagude 4.1.1.1, 4.1.1.2 ja 4.1.1.5 nõuetele;

- e) seadmetesse paigaldatud akuelemendid ja akud peavad olema kaitstud kahjustuste ja lühise eest ning seadmed peavad olema varustatud tõhusate juhuslikku aktiveerimist takistavate vahenditega. See nõue ei kehti nende seadmete kohta, mis on veo ajal tahtlikult aktiveeritud (raadiosagedustuvastuse (RFID) saatjad, kellad, sensorid jne) ega suuda tekitada ohtlikku kuumenemist. Kui akud on paigaldatud seadmetesse, peavad seadmed olema pakendatud tugevatesse välispakenditesse, mis on ehitatud piisavalt tugevast ja pakendi mahule ja otstarbele vastava tehnilise lahendusega sobivast materjalist, välja arvatud juhul, kui akule pakub samaväärset kaitset seade, millesse see on paigaldatud;
- f) kõik saadetised tuleb märgistada sobiva liitiumaku tähisega nagu näidatud alajaos 5.2.1.9.

See nõue ei kehti:

- (i) saadetiste kohta, mis sisaldavad ainult seadmetesse (kaasa arvatud elektriskeemidesse) paigaldatud nõõppatareisisid; ja
  - (ii) saadetiste kohta, mis ei sisalda rohkem kui nelja seadmesse paigaldatud elementi või kahte seadmesse paigaldatud akut juhul, kui kaubasaadeti ei sisalda rohkem kui kahte saadetist;
- g) kõik saadetised (välja arvatud need, mis on paigaldatud seadmetesse) peavad olema sellised, et läbiksid 1,2 m kõrguse kukkumiskatse mis tahes asendis nii, et see ei kahjustaks neis sisalduvaid akuelemente või akusid, et nende sisu ei nihkuks, põhjustades akudevahelist (akuelementidevahelist) kokkupuudet, ja et nende sisu ei paiskuks välja, ning
  - h) saadetise kogumass ei tohi ületada 30 kg, välja arvatud seadmetesse paigaldatud või pakitud akude puhul.

Eespool ja mujal ADR-is tähendab „liitiumisisaldus” liitiumi massi liitiumist või liitiumisulamist akuelemendi anoodis.

Liitiummetall- ja liitiumioonakude jaoks on loodud eraldi kirjed, et hõlbustada nende akude vedu konkreetse veoliigi puhul ja võimaldada erinevate hädaabitegevuste rakendamist.

Üheelemendilist akut, nagu see on määratud „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” III osa alajaos 38.3.2.3, loetakse elemendiks ning seda tuleb vedada vastavalt selles erisättes toodud elementide nõuetele.

- 190 Aerosoolpakendid peavad olema kaitstud juhusliku tühjenemise eest. ADR-i nõuded ei kehti aerosoolide kohta, mille maht ei ületa 50 ml ning mis sisaldavad ainult mittemürgiseid aineid.
- 191 ADR-i nõuded ei kehti väikeste, mitte üle 50 ml mahuga anumate kohta, mis sisaldavad ainult mittemürgiseid aineid.
- 194 Iga praeguseks määratud isereageeriva aine piir- ja ohutemperatuur (kui need on olemas) ning ÜRO number (üldkirje) on toodud alajaos 2.2.41.4.
- 196 Käesoleva kirje all võib vedada segusid, mis laboratoorsel katsetamisel õnnestatuna ei detoneeru ega sütti, millele ei mõju survetingimustes kuumutamine ning mis ei plahvata.

Segu peab olema ka termiliselt stabiilne (st SADT on 50 kg saadetise korral 60 °C või kõrgem). Neile kriteeriumidele mittevastavaid segusid tuleb vedada klassi 5.2 sätete kohaselt (vt alajagu 2.2.52.4).

- 198 Nitrotselluloosi lahuseid, mis ei sisalda üle 20% nitrotselluloosi, võib vastavalt vajadusele vedada kui värvi, parfümeeriatooted või trükivärvi (vt ÜRO nr 1210, 1263, 1266, 3066, 3469 ja 3470).
- 199 Pliiühendid, mille lahustuvus seguna 0,07M vesinikkloriidhappega vahekorras 1:1000 ja segatuna ühe tunni jooksul temperatuuril 23 °C ± 2 C on 5% või vähem (vt ISO 3711:1990 „Pliikromaat pigmendid ja pliiikromaat-molübdiaat pigmendid – iseloomustus ja katsemeetodid”), loetakse lahustumatuteks ega kuulu ADR-i reguleerimisalasse, välja arvatud juhul, kui need vastavad kriteeriumidele, mille alusel need võib määrata mõnda muusse klassi.
- 201 Tulemasinad ja tulemasinate täiteballoonid peavad vastama selle riigi eeskirjadele, kus nad täideti. Nad peavad olema kaitstud juhusliku tühjenemise eest. Gaasi vedela osa maht ei tohi ületada 85% anuma mahust 15 °C juures. Anumad, kaasa arvatud nende sulgurid, peavad taluma siserõhku, mis on kaks korda suurem kui vedelgaasi rõhk temperatuuril 55 °C. Klappide mehhanismid ja süüteseadmed peavad olema ohutult isoleeritud, kleeplindiga kaetud või muul viisil kinnitatud või konstrueeritud, et vältida tööle hakkamist või sisu lekkimist veo ajal. Tulemasinad ei tohi sisaldada vedelgaasi rohkem kui 10 g. Tulemasinate täiteballoonid ei tohi sisaldada vedelgaasi rohkem kui 65 g.

**MÄRKUS:** eraldi kogutavate kasutatud tulemasinate kohta vt peatüki 3.3 erisätet 654.

- 203 Seda kirjet ei kasutata vedelate polükloreeritud bifenuülide (ÜRO nr 2315) ning tahkete polükloreeritud bifenuülide (ÜRO nr 3432) jaoks.
- 204 (*Kustutatud*)
- 205 Seda kirjet ei kasutata ÜRO nr 3155 PENTAKLOROFENOOLI jaoks.
- 207 Plastide vormimissegud võivad olla polüstüreenist, polü(metüülmetakrülaadist) või muust polümeersest materjalist.
- 208 ADR-i nõuded ei kehti müügiks lubatava kaltsiumnitraatväetise kohta, mis koosneb peamiselt kaksiksoolast (kaltsiumnitraat ja ammooniumnitraat), mis sisaldab vähemalt 12% kristallvett ja mitte rohkem kui 10% ammooniumnitraati.
- 210 Taimse, loomse või bakteriaalse päritoluga toksiinid, mis sisaldavad nakkusohtlikke aineid, või toksiinid, mis sisalduvad nakkusohtlikes ainetes, klassifitseeritakse klassi 6.2 alla.
- 215 See kirje kehtib ainult tehniliselt puhta aine kohta või sellest saadud preparaatide kohta, mille SADT on kõrgem kui 75 °C, ja seega ei kehti preparaatide kohta, mis on isereageerivad ained (isereageerivate ainete kohta vt alajagu 2.2.41.4). ADR-i nõuded ei kehti homogeense segude kohta, mis ei sisalda rohkem kui 35 massi% asodikarbonamiidi ning mis sisaldavad vähemalt 65% inertset ainet – välja arvatud juhul, kui teiste klasside kriteeriumid on täidetud.
- 216 Tahkete ainete segusid, mille kohta ADR-i nõuded ei kehti, ning tuleohtlikke vedelikke võib vedada selle kirje kohaselt ilma eelnevalt klassi 4.1 klassifikatsioonikriteeriume rakendamata tingimusel, et aine laadimise ajal või pakendi või kaubaveoüksuse sulgemise ajal pole vaba vedelikku näha. Tingimusel, et pakendis või esemes ei ole vaba vedelikku, ei kehti ADR-i nõuded hermeetiliselt suletud pakettidele või esemetele, mis sisaldavad alla 10 ml II või III pakendigruppi kuuluvat, tahkesse materjali absorbeeritud tuleohtlikku vedelikku.

- 217 Tahkete ainete segusid, mille kohta ADR-i nõuded ei kehti, ning mürgiseid vedelikke võib vedada selle kirje kohaselt ilma eelnevalt klassi 6.1 klassifikatsioonikriteeriume rakendamata, tingimusel et aine laadimise ajal või pakendi või kaubaveoüksuse sulgemise ajal pole vaba vedelikku näha. Seda kirjet ei või kasutada tahkete ainete kohta, mis sisaldavad I pakendigrupi vedelikku.
- 218 Tahkete ainete segusid, mille kohta ADR-i nõuded ei kehti, ning tuleohtlikke vedelikke võib vedada selle kirje kohaselt ilma eelnevalt klassi 8 klassifikatsioonikriteeriume rakendamata, tingimusel et aine laadimise ajal või pakendi või kaubaveoüksuse sulgemise ajal pole vaba vedelikku näha.
- 219 Alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirja P904 kohaselt pakitud ja märgistatud geneetiliselt muundatud mikroorganismide (GMMO-d) ja geneetiliselt muundatud organismide (GMO-d) kohta ei kehti ükski muu ADR-i nõue.
- Kui GMMO-d või GMO-d vastavad klassi 6.1 või 6.2 rühmitamise kriteeriumidele (vt alajagu 2.2.61.1 ja 2.2.62.1), kehtivad mürgiste või nakkusohtlike ainete vedu puudutavad ADR-i nõuded.
- 220 Ohtliku veose tunnusnimetuse järel tuleb sulgudes näidata ainult selle lahuse või segu tuleohtliku komponendi tehniline nimetus.
- 221 Käesoleva kirje ained ei kuulu I pakendigrupi.
- 224 Aine peab jääma normaalsetel veotingimustel vedelasse olekusse, välja arvatud juhul, kui on võimalik katseliselt näidata, et aine tundlikkus külmunud olekus ei ole suurem kui vedelas olekus. Ei tohi külmuda -15 °C kõrgematel temperatuuridel.
- 225 Selle kirje kohaste tulekustutite hulka võivad kuuluda paigaldatud töölerakendamise kassetid (kassetid, klassifikatsioonikoodi 1.4C või 1.4S kohased tööseadmed) ilma, et muudetaks alajaos 2.2.2.1.3 sätestatud klassi 2 gruppide A või O klassifikatsiooni, tingimusel et kogu tuleohtliku lõhkeaine kogus ei ole rohkem kui 3,2 g tulekustuti ühiku kohta.

Tulekustuteid tuleb toota, katsetada, heaks kiita ja märgistada vastavalt tootmisriigis kohalduvatele sätetele.

**MÄRKUS:** „*Tootmisriigis kohalduvad sätted*” tähendavad sätteid, mis kohalduvad tootmisriigis või kasutamise riigis.

Selle kirje alla kuuluvad järgnevad tulekustutid:

- (a) käsitulekustutid käsitsi teisaldamiseks ja kasutamiseks;
- (b) õhusõidukitesse paigaldatavad tulekustutid;
- (c) käsitsi teisaldatavad ratastel tulekustutid;
- (d) tulekustutusseadmed ja -masinad, mis on ratastel või ratasplatvormidel või sarnaselt haagistele veetavatel üksustel; ja
- (e) tulekustutid, mis koosnevad mitte-veeretatavast survevaadist ja seadmetest ning mida laaditakse maha või peale kahveltõstuki või kraana abil.

**MÄRKUS:** *Surveanumad, mis sisaldavad eelpoolnimetatud tulekustutites või paiksetes tulekustutussüsteemides kasutamiseks mõeldud gaase, peavad vastama peatüki 6.2 nõuetele ning kõigile nõuetele, mis kohalduvad antud ohtlikule veosele, kui neid surveanumaid veetakse eraldi.*

- 226 ADR-i nõuded ei kehti selle aine segude kohta, mis ei sisalda vähem kui 30% mittelenduvat, süttimatut flegmatisaatorit.
- 227 Kui aine on flegmatiseeritud veega ja anorgaaniliste inertsete ainetega, ei tohi karbamiidnitraadi sisaldus ületada 75 massi% ja segu ei tohi plahvatada „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa 1. seeria a tüüpi katse käigus.
- 228 Segusid, mis ei vasta tuleohtlike gaaside kriteeriumidele (vt alajagu 2.2.2.1.5), tuleb vedada ÜRO nr 3163 all.
- 230 Liitiumelemente ja -akusid võib selle kirje all vedada, kui need elemendid ja akud vastavad alajao 2.2.9.1.7 sätetele.
- 235 See kirje kehtib esemete kohta, mis sisaldavad klassi 1 lõhkeaineid ning mis võivad sisaldada ka muudesse klassidesse kuuluvaid ohtlikke veoseid. Neid esemeid kasutatakse sõidukite, aluste ja õhusõidukite turvalisuse tõstmisel, nt turvapatjade täiteseadmetena, turvapatjade moodulitena, turvavööde eelpingutitena või püromehaaniliste seadmetena.
- 236 Polüestervaigu komplektid koosnevad kahest komponendist: põhimaterjalist (3. või 4.1 klassi pakendigrupist II või III) ja aktivaatorist (orgaanilisest peroksiidist). Orgaaniline peroksiid peab olema D, E või F tüüpi, temperatuuri kontrolli mittevajav. Pakendigrupp peab olema II või III, vastavalt põhimaterjali käsitleva 3. või 4.1 klassi kriteeriumidele. Peatüki 3.2 tabeli A veerus (7a) toodud koguse piirang kehtib põhimaterjali kohta.
- 237 Veoses olevad membraanfiltrid, kaasa arvatud paberist eraldajad, katte- või tugimaterjalid jne, ei tohi olla detonatsiooni levitavad, nagu näitab üks „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa 1. katseseeria a katsetest.

Lisaks võib pädev asutus „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” III osa alajao 33.2.1 standardse katse alusel sooritatud sobiva põlemiskatse tulemuste põhjal otsustada, et sellises vormis nitrotselluloosist membraanfiltrid, milles neid veetakse, ei pea vastama klassi 4.1 tuleohtlike tahkete ainete kohta kehtivatele nõuetele.

- 238 a) Akusid võib lugeda väljavalamatuteks tingimusel, et nad suudavad läbida alltoodud vibratsiooni- ja rõhuvahe katsed, ilma et akuvedelik lekiks.

**Vibratsioonikatse:** aku on kinnitatud järgalt vibratsioonimasina alusele ning rakendatakse 0,8 mm amplituudiga (1,6 mm maksimaalse summaarse võnkeamplituudiga) harmoonilist liikumist (ingl k *simple harmonic motion*, *SHM*). Võnkesagedus muutub vahemikus 10–55 Hz kiirusega 1 Hz/min. Sageduste koguulatus läbitakse mõlemas suunas  $95 \pm 5$  minutiga iga aku asendi (vibratsiooni suund) kohta. Akut katsetatakse võrdse aja jooksul kolmes vastastikku ristuvast asendis (hõlmamaks katseid täiteavade ja aukudega, kui need olemas on, ümberpööratud asendis).

**Rõhuvahe katse:** vibratsioonikatse järel asetatakse aku kuueks tunniks  $24 \text{ °C} \pm 4 \text{ °C}$  temperatuuri kätte, rakendades sama ajal vähemalt 88 kPa suurust rõhuvahet. Akut katsetatakse kolmes vastastikku ristuvast asendis (hõlmamaks katseid täiteavade ja aukudega, kui need olemas on, ümberpööratud asendis) vähemalt kuue tunni jooksul igas asendis.

- b) ADR-i nõuded ei kehti väljavalamatute akude kohta, kui temperatuuril  $55 \text{ °C}$  ei voola purunenud või pragunenud kestast elektrolüüti välja ning puudub vaba vedelik, mis voolata võiks ja kui veoks pakituna on klemmid kaitstud lühise eest.
- 239 Akud või elemendid ei tohi sisaldada ohtlikke aineid peale naatriumi, väävli ja naatriumühendite (nt naatriumpolüsulfiidid ja naatrium-tetraklooralumiinaat). Akusid või elemente ei tohi esitada veoks temperatuuril, mille juures akus või elemendis esineb vedelat elementaarnaatriumi, välja arvatud päritoluriigi pädeva asutuse poolt lubatud ja kindlaks määratud tingimustel. Kui päritoluriik pole ADR-i liikmesriik, siis peavad

klassifitseerimine ja veotingimused olema tunnustatud selle ADR-i liikmesriigi pädeva asutuse poolt, mille territooriumile saadeti oma teekonnal esimesena jõuab.

Elemendid peavad koosnema hermeetiliselt suletud metallkestadest, mis ümbritsevad täielikult ohtlike aineid ja mis on konstrueeritud ja suletud viisil, mis takistab ohtlike ainete väljapääsu normaalsetel veotingimustel.

Akud peavad koosnema elementidest, mis on kinnitatud ja täielikult ümbritsetud metallkestast, mis on konstrueeritud ja suletud viisil, mis takistab ohtlike ainete väljapääsu normaalsetel veotingimustel.

- 240 Antud kirje käsitleb ainult sõidukeid, mis töötavad märgakude, naatriumakude, liitiummetallakude või liitiumioonakude jõul, ja seadmeid, mis töötavad nendele paigaldatud märgakude või naatriumakude jõul. Liitiumakud peavad vastama alajao 2.2.9.1.7 nõuetele, välja arvatud siis, kui erisättes 667 määratakse teisiti.

Selles erisättes tähendab sõiduk iseliikuvat aparati, mis on mõeldud ühe või enama inimese või kaupade veoks. Sellised sõidukid on näiteks elektrilise jõuallikaga autod, mootorrattad, skootrid, kolme- ja neljarattalised sõidukid või mootorrattad, veoautod, vedurid, jalgrattad (pedaalide ja elektrilise mootoriga) ja muud seda tüüpi sõidukid (st ise tasakaalu hoidvad sõidukid või sõidukid, mis ei ole varustatud vähemalt ühe isekohaga), ratastoolid, murutraktorid, iseliikuvad põllumajandus- või ehitusseadmed, paadid ja õhusõidukid. Selle alla kuuluvad ka pakendis veetavad sõidukid. Sellisel juhul võib mõned sõiduki osad raami küljest ära võtta, et mahutada see pakendi sisse.

Seadmed on näiteks muruniidukid, puhastusmasinad või mudelpaadid ja mudelõhusõidukid. Liitiummetallakude või liitiumioonakude jõul töötavatele seadmetele tuleb määrata ÜRO nr 3091 LIITIUMMETALLAKUD, SEADMETES OLEVAD või ÜRO nr 3091 LIITIUMMETALLAKUD, SEADMETESSE PAKITUD või ÜRO nr 3481 LIITIUMIOONAKUD, SEADMETES OLEVAD või ÜRO nr 3481 LIITIUMIOONAKUD, SEADMETESSE PAKITUD. Hübridsetele elektrisõidukitele, mis liiguvad nii sisepõlemismootori kui märgaku, naatriumaku, liitiummetallaku või liitiumioonaku jõul, ja mida veetakse koos paigaldatud akudega, tuleb määrata ÜRO nr 3166 SÕIDUK, KERGESTISÜTTIVA GAASIGA TÖÖTAV või ÜRO nr 3166 SÕIDUK, KERGESTISÜTTIVA VEDELIKUGA TÖÖTAV. Kütuseelemendi sisaldavatele sõidukitele tuleb määrata ÜRO nr 3166 SÕIDUK, KÜTUSEELEMENDIGA, KERGESTISÜTTIVA GAASIGA TÖÖTAV või ÜRO nr 3166 SÕIDUK, KÜTUSEELEMENDIGA, KERGESTISÜTTIVA VEDELIKUGA TÖÖTAV.

Sõidukid võivad lisaks akudele sisaldada muid ohtlike veoseid (näiteks tulekustutid, surugaasi akumulaatorid või ohutusseadmed), mis on vajalikud nende toimimiseks või ohutuks töötamiseks ilma lisanõueteta nende ohtlike veoste kohta, kui ADR-is ei ole teisiti sätestatud.

- 241 Preparaat tuleb valmistada nii, et see säilitab homogeensuse ega lahutu veo jooksul. ADR-i nõuded ei kehti väikese nitrotselluloosisisaldusega preparaatide kohta, mis ei ilmuta detonatsiooni-, tuleohtlikkuse või plahvatuskatsetel ohtlike omadusi, kui neid kindlaksmääratud ulatuses kuumutatakse „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa katsete seeria 1 a, 2 b ja 2 c vastavate katsetingimuste kohaselt ja mis ei ole „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” III osa alajao 33.2.1.4 katse nr 1 kohase katsetamise tulemusena tuleohtlik tahke aine (tükid on vajaduse korral purustatud ja sõelutud vähem kui 1,25 mm suurusteks osakesteks).
- 242 ADR-i nõuded ei kehti väavli kohta, kui see on pressitud erikujuliseks (nt mikrograanulid, graanulid, tabletid, pastillid või helbed).



- 243 Sädesüütega mootorites (nt autodes, statsionaarsetes ja muudes mootorites) kasutatav mootoribensiin määratakse antud kirje alla olenemata selle lenduvuse varieerumisest.
- 244 Selle kirje alla kuuluvad nt alumiiniumi jäätmed, alumiiniumi riibed, kasutatud katooidid, kasutatud anoodid ja alumiiniumisoola räbu.
- 247 Alkohoolseid jooke, mis sisaldavad üle 24 mahu%, kuid mitte üle 70 mahu% alkoholi, ja mille vedu toimub tootmisprotsessi osana, võib vedada puidust vaatides, mille maht on rohkem kui 250 l, kuid ei ületa 500 liitrit, ning mis täidavad jao 4.1.1 asjakohaseid üldnõudeid, järgmistel tingimustel:
- vaadid tuleb enne täitmist kontrollida ja tihendada;
  - täitmata osa tuleb jätta piisavalt suur (mitte vähem kui 3%), et vedelik saaks paisuda;
  - vaate tuleb vedada nii, et punniavad oleksid ülespoole pööratud;
  - vaate tuleb vedada konteinerites, mis vastavad CSC tingimustele. Iga vaat tuleb kinnitada tema jaoks valmistatud raami külge ja sobilike vahenditega kinni kiiluda, et vältida selle igasugust liikumist veo ajal.
- 249 ADR-i nõuded ei kehti korrosioonikindlaks muudetud ferrotseeriumi kohta, mille rauasisaldus on minimaalselt 10%.
- 250 Seda kirjet võib kasutada ainult kemikaaliproovide jaoks, mis on analüüsiks võetud seoses keemiarelvade väljatöötamise, tootmise, varumise ja kasutamise keelustamise ning nende hävitamise konventsiooni rakendamisega. Ainete vedu selle kirje all peab toimuma Keemiarelvade Keelustamise Organisatsiooni poolt määratud järelevalve- ja ohutuseeskirjade kohaselt.

Kemikaaliproovi võib vedada ainult tingimusel, et pädev asutus või Keemiarelvade Keelustamise Organisatsiooni peadirektor on andnud selleks eelneva nõusoleku ning et proov vastab järgmistele ettekirjutustele:

- see peab olema pakitud vastavalt ICAO tehniliste eeskirjade pakkimiseeskirjale 623 (vt lisa tabel S-3-8); ja
  - veo ajal peab vedodokumendile olema lisatud koopia dokumendist, mis näitab kogusepiiranguid ja pakkimistingimusi.
- 251 Kirje KEEMILISTE AINETE KOMPLEKT või ESMAABIKOMPLEKT tähistab kaste, karpe jne, mis sisaldavad väikeses koguses erinevaid ohtlikke aineid, mida kasutatakse meditsiinilisel, analüütilisel, katse või remondi eesmärgil. Selline komplekt ei tohi sisaldada ohtlikke aineid, mille puhul on peatükk 3.2 tabeli A veerus (7a) näidatud kogus „0”.

Komponendid ei tohi omavahel ohtlikult reageerida (vt „ohtlik reaktsioon” jaos 1.2.1). Ohtlike ainete kogus ühes komplektis ei tohi ületada 1 l või 1 kg. Kogu komplektile määratud pakendigrupp peab olema komplekti koostisainetele eraldi määratud pakendigruppidest kõige rangem.

Kui komplekt sisaldab ainult ohtlikke aineid, millele ei ole pakendigruppi määratud, siis ei pea ohtlike ainete vedodokumendil pakendigruppi välja tooma.

ADR-i nõuded ei kehti komplektide kohta, mida veetakse sõidukites esmaabi või operatsiooni eesmärgil.

Keemiliste ainete komplekte ja esmaabikomplekte, mis sisaldavad ohtlikke veoseid sisepakendites, mis ei ületa peatüki 3.2 tabeli A veerus (7a) määratud piirkoguste puhul ette nähtud üksikute ainete koguselisi piiranguid, võib vedada peatüki 3.4 kohaselt.

- 252 ADR-i nõuded ei kehti ammoniumnitraadi vesilahuste kohta, mille kontsentratsioon ei ületa 80% ning mis ei sisalda üle 0,2% põlevat ainet, tingimusel et ammoniumnitraat jääb kõikidel veotingimustel lahusesse.
- 266 Kui see aine sisaldab näidatust vähem alkoholi, vett või flegmatisaatorit, võib teda vedada ainult pädeva asutuse loal (vt alajagu 2.2.1.1).
- 267 Kõik C tüüpi brisantlõhkeained, mis sisaldavad kloraaide, peavad olema eraldatud lõhkeainetest, mis sisaldavad ammoniumnitraati või teisi ammoniumi sooli.
- 270 Klassi 5.1 kuuluvate anorgaaniliste tahkete nitraatide vesilahused loetakse klassi 5.1 nõuetele mittevastavaks, kui nende ainete kontsentratsioon lahuses veo ajal esineval minimaalsel temperatuuril ei ületa 80% küllastuspiirist.
- 271 Laktoosi või glükoosi või nendesarnaseid aineid võib kasutada flegmatisaatoritena tingimusel, et aine ei sisalda vähem kui 90 massi% flegmatisaatorit. Pädev asutus võib lubada neid aineid klassifitseerida klassi 4.1, arvestades „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa 16. jao seeria 6 c kohaselt sooritatud katseid vähemalt kolmele veoks ette valmistatud pakendile. ADR-i nõuded ei kehti segude kohta, mis sisaldavad vähemalt 98 massi% flegmatisaatorit. Segusid sisaldavad saadetised, mis sisaldavad mitte vähem kui 90 massi% flegmatisaatorit, ei pea kandma mudeli 6.1 kohast ohumärgist.
- 272 Seda ainet ei või vedada klassi 4.1 sätete kohaselt, välja arvatud siis, kui pädev asutus on andnud selleks eraldi loa (vt vastavalt ÜRO nr 0143 või ÜRO nr 0150).
- 273 Maneebi ja maneebi preparaate, mis on stabiliseeritud isekuumenemise vastu, ei pea klassifitseerima klassi 4.2 alla, kui katsetega saab näidata, et 1 m<sup>3</sup> maht ainet ei sütti iseeneslikult ja et temperatuur proovi keskmis ei ületa 200 °C, kui proovi hoitakse 24 tundi mitte alla 75 °C ± 2 °C temperatuuri juures.
- 274 Kehtivad alajao 3.1.2.8 sätted.
- 278 Neid aineid ei tohi klassifitseerida ja vedada, välja arvatud juhul, kui pädev asutus on selleks loa andnud, arvestades „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa seeriade 2 ja 6 c katsete tulemusi veoks ettevalmistatud saadetiste kohta (vt alajagu 2.2.1.1). Pädev asutus peab määrama jaos 2.2.3 toodud kriteeriumide alusel pakendigrupi ja saadetise tüübi seeria 6 c katsete jaoks.
- 279 Aine on määratud sellesse klassifikatsiooni või pakendigrupi pigem inimkogemuse kui rangete ADR-i klassifitseerimisnõuete rakendamise alusel.
- 280 Antud kirje käsitleb ohutusseadmeid, mida kasutatakse sõidukites, alustes või õhusõidukites, näiteks turvapatjade täiteseadmed, turvapatjade moodulid, turvavööde eelpingutid ja püromehaanilised seadmed, mis sisaldavad 1. klassi või muude klasside ohtlikke veoseid või muudesse klassidesse kuuluvaid ohtlikke veoseid, kui neid veetakse komponentidena ning kui need esemed veoks esitatutena on katsetatud kooskõlas „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa 6. katseseeria punkti c kohaselt, mille tulemusena seade ei plahvatanud või seadet ümbritsev kest või surveanum ei purunenud ning mille puhul ei esinenud väljapaiskumise ohtu ega termilist mõju, mis oleks märgatavalt raskendanud tulekustutamist või muud hädaabitegevust selle vahetus läheduses. See kirje ei kohaldu päästeseadmetele, mida on kirjeldatud erisätte 296 all (ÜRO numbrid 2990 ja 3072).
- 282 *(Kustutatud)*
- 283 ADR-i nõuded ei kehti gaasi sisaldavate esemete kohta, mis on ette nähtud töötama amortisaatoritena, kaasa arvatud löögienergiat neelavad seadmed või õhkvedrud, tingimusel, et:

- a) ühegi gaasimahuti ruumala ei ületa 1,6 liitrit ja laadimisrõhk ei ületa 280 baari, kusjuures mahu (liitrites) ja laadimisrõhu (baarides) korrutis ei ületa 80 (nt 0,5 liitrit gaasi mahtu ja 160 baari laadimisrõhku, 1 liiter gaasi mahtu ja 80 baari laadimisrõhku, 1,6 liitrit gaasi mahtu ja 50 baari laadimisrõhku, 0,28 liitrit gaasi mahtu ja 280 baari laadimisrõhku);
- b) kõigi esemete minimaalne purunemisrõhk on võrdne neljakordse laadimisrõhuga 20 °C juures toodetele, mille gaasi maht ei ületa 0,5 liitrit ja viiekordse laadimisrõhuga toodetele, mille gaasi maht on suurem kui 0,5 liitrit;
- c) kõik esemed on valmistatud materjalist, mis purunemisel ei killustu;
- d) kõik esemed on valmistatud pädeva asutuse poolt aktsepteeritavate kvaliteeditagamise standardite alusel ja
- e) konstruktsioonitüüp on läbi teinud põlemiskatse, mis näitab, et ese on kaitstud sisemise ülerõhu vastu tules hävineva tihendi või muu rõhualandusseadme abil nii, et ese ei killustu ega paisku eemale.

Vt ka alajao 1.1.3.2 punkt d sõidukite tööks vajalike seadmete kohta.

284 Keemiline hapnikugeneraator, mis sisaldab oksüdeerivaid aineid, peab vastama järgmistele nõuetele:

- a) plahvatust käivitava seadmega generaatorit võib vedada selle kirje all ainult siis, kui ta ei kuulu klassi 1 vastavalt alajao 2.2.1.1.1 punkti b MÄRKUSELE;
- b) ilma pakendita generaator peab vastu pidama 1,8 m kõrguselt sooritatud kukkumiskatsele jäigale, mittevetruvale, tasasele ja horisontaalsele pinnale sellisest asendist, mis kõige tõenäolisemalt kahju tekitab, ilma et generaator oma sisu kaotaks ja käivituks;
- c) kui generaator on varustatud käivitusseadmega, peab tal olema vähemalt kaks kaitstesüsteemi juhusliku tööle hakkamise vältimiseks.

286 ADR-i nõuded ei kehti käesoleva kirje kohaste nitrotselluloosist membraaniga filtrite kohta, millest ühegi mass ei ületa 0,5 g, kui igaüks neist on eraldi tootes või suletud pakendis.

288 Neid aineid ei tohi klassifitseerida ja vedada, välja arvatud juhul, kui selleks on pädeva asutuse luba, mis põhineb „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa seeriates 2 ja 6 c katsete tulemustel veoks ettevalmistatud saadetiste kohta (vt alajagu 2.2.1.1).

289 ADR-i nõuded ei kehti sõidukitesse, vagunitesse, alustesse või õhusõidukitesse või valmisosadesse, nagu roolisammastesse, uksepaneelidesse, istmetesse jne paigaldatud elektriliselt käivitavate ohutusseadiste ja pürotehniliste ohutusseadiste kohta.

290 Kui see radioaktiivne materjal vastab 2. osas määratud teiste klasside definitsioonidele ja kriteeriumidele, tuleb see klassifitseerida kooskõlas järgmisega:

- a) kui aine vastab peatükis 3.5 sätestatud erandkoguses ohtlike veoste kriteeriumidele, peavad pakendid olema kooskõlas jaoga 3.5.2 ja vastama jao 3.5.3 katsetamisnõuetele. Kõik teised radioaktiivse materjali vabasaadetiste suhtes kohaldatavad nõuded, mis on sätestatud alajaos 1.7.1.5, kehtivad teisele klassile viitamata;
- b) kui kogus ületab alajaos 3.5.1.2 täpsustatud piiranguid, tuleb aine klassifitseerida vastavalt domineerivale kaasnevale riskile. Veodokumendis tuleb aine deklareerida teise klassi kohta kehtiva ÜRO numbri ja ohtliku veose tunnusunimetusega, millele on lisatud radioaktiivse vabasaadetise suhtes peatüki 3.2 tabeli A veeru (2) kohaselt

kohaldatav nimetus, ning ainet tuleb vedada selle ÜRO numbriga kohtade kehtivate sätete kohaselt. Veodokumendile märgitava teabe näide:

„ÜRO nr 1993, TULEOHTLIK VEDELIK, N.O.S. (etanooli ja tolueni segu), radioaktiivne materjal, vabasaadetus – materjal on piiratud koguses, 3, PG II”.

Lisaks kohaldatakse alajao 2.2.7.2.4.1 nõudeid;

- c) punkti b kohaselt klassifitseeritud ainete suhtes ei kohaldata peatüki 3.4 sätteid piiratud koguses pakendatud ohtlike veoste kohta;
- d) kui aine vastab erisättele, mis vabastab aine kõigist teiste klasside ohtlike veoseid puudutavatest sätetest, tuleb see klassifitseerida klassi 7 asjakohase ÜRO numbriga all ja kehtivad kõik alajaos 1.7.1.5 täpsustatud nõuded.

291 Tuleohtlike veeldatud gaase tuleb hoida külmutusmasinate komponentide sees. Need komponendid peavad olema konstrueeritud ja nendega peab olema sooritatud katsed masina vähemalt kolmekordse tööõhu juures. Külmutusmasinad peavad olema konstrueeritud ja ehitatud veeldatud gaasi sisaldamiseks ning sel moel, et normaalsel veotingimustel hoitaks ära rõhku säilitavate komponentide purunemise või pragunemise oht. ADR-i nõuded ei kehti külmutusmasinate ja külmutusmasinate komponentide kohta, kui need sisaldavad vähem kui 12 kg gaasi.

292 *(Kustutatud)*

293 Tuletikkude kohta kehtivad järgmised definitsioonid:

- a) tormituletikud on tikud, mille pead on valmistatud hõõrdetundlikust süütesegust ja pürotehnilisest segust, mis põleb vähese leegiga või ilma leegita, kuid kõrge kuumusega;
- b) ohutud tuletikud on tikud, mis on kombineeritud või kinnitatud karbi, raamatu või kaardi külge ja mis süttivad hõõrdumisel ainult ettevalmistatud pinna vastu;
- c) termotuletikud (kõikjal põlema süüdatavad) on tikud, mis süttivad hõõrdumisel tahke pinna vastu;
- d) vahatuletikud on tikud, mis süttivad hõõrdumisel ettevalmistatud pinna või tahke pinna vastu.

295 Iga aku ei pea olema eraldi tähistatud ja märgistatud, kui selle alusel on vastav tähis ja märgis.

296 See kirje kehtib selliste päästeseadmete kohta, nagu päästeparved, isiklikud ujuvvahendid ja isetäituvad liugteed. ÜRO nr 2990 kehtib isetäituvate seadmete kohta ning ÜRO nr 3072 kehtib päästeseadmete kohta, mis ei ole isetäituvad. Päästeseadmed võivad sisaldada:

- a) signaalseadmeid (klass 1), mille hulgas võivad olla suitsusignaalid ja valgustus-signaalraketid pakendites, mis takistavad nende tahtmatut käivitamist;
- b) ainult ÜRO nr 2990 kohta: kassetid, jao 1.4 sobivusgruppi S kuuluvad tööseadmed võivad sisaldada isetäituvate mehhanismide jaoks ning tingimusel, et lõhkeainete kogus seadme kohta ei ületa 3,2 g;
- c) alajao 2.2.2.1.3 kohaseid, klassi 2 gruppidesse A või O kuuluvaid kokkusurutud või veeldatud gaase;
- d) elektriakusid (klass 8) ning liitiumakusid (klass 9);
- e) esmaabi- või remondikomplekte, mis sisaldavad väikeses koguses ohtlike aineid (nt klasside 3, 4.1, 5.2, 8 või 9 aineid) või

f) termotuletikke pakendites, mis takistavad nende tahtmatut süttimist.

ADR-i nõudeid ei kohaldata tugevasse jäika välispakendisse pakitud päästeseadmetele kogumassiga kuni 40 kg, mis ei sisalda muid ohtlikke veoseid peale klassi 2 gruppidesse A või O kuuluvate kokkusurutud või veeldatud gaaside kuni 120 ml anumates, mis on paigaldatud üksnes seadme aktiveerimiseks.

298 (*Kustutatud*)

300 Kalajahu, kalajäätmeid või krillijahu ei tohi laadida, kui temperatuur laadimise ajal ületab 35 °C või on 5 °C kõrgem ümbritseva õhu temperatuurist, olenevalt sellest, kumb väärtus on kõrgem.

302 Fumigeeritud kaubaveoüksustele, mis ei sisalda muid ohtlikke veoseid, kohaldatakse ainult jao 5.5.2 sätteid.

303 Anumatele määratakse selles sisalduva gaasi või gaasisegu klassifikatsioonikood vastavalt jao 2.2.2 sätetele.

304 Seda kirjet võib kasutada vaid selliste aktiveerimata akude veoks, mis sisaldavad kuiva kaaliumhüdrosiidi ja on mõeldud enne kasutamist aktiveerimiseks sobiva veekoguse lisamisega üksikelementidesse.

305 ADR-i nõuded nende ainete kohta ei kehti, kui nende kontsentratsioon ei ületa 50 mg/kg.

306 Käesolevat kirjet võib kasutada ainult ainete jaoks, mis on liiga tuimad, et neid määrata 1. klassi, kui neid on katsetatud seeria 2 katsetes (vt „Katsete ja kriteeriumide käsiraamat” I osa).

307 Käesolevat kirjet võib kasutada ainult ammooniumnitraati peamise koostisainena sisaldavate ühtlaste segude jaoks järgmises koostises:

a) mitte vähem kui 90% ammooniumnitraati, milles ei ole rohkem kui 0,2% täielikult põlevat/orgaanilist ainet, väljendatud süsinikuna, ning lisaainetega juhul, kui neid on, mis on anorgaanilised ning ammooniumnitraadi suhtes inertsed; või

b) vähem kui 90%, kuid rohkem kui 70% ammooniumnitraati koos muude anorgaaniliste ainetega või üle 80%, kuid vähem kui 90% ammooniumnitraati segatuna kaltsiumkarbonaadiga ja/või dolomiidiga ja/või mineraalse kaltsiumsulfaadiga ning mitte rohkem kui 0,4% täielikult põleva/orgaanilise ainega, väljendatud süsinikuna või

c) lämmastik-tüüpi ammooniumnitraadil baseeruvad väetised, mis sisaldavad ammooniumnitraadi ja ammooniumsulfaadi segu, milles on üle 45%, kuid alla 70% ammooniumnitraati koos mitte üle 0,4% täielikult põleva/orgaanilise ainega, väljendatud süsinikuna sellisel, et ammooniumnitraadi ja ammooniumsulfaadi summaarne protsentuaalne sisaldus ületab 70%.

309 Käesolev kirje kehtib sensibiliseerimata emulsioonide, suspensioonide ja geelide kohta, mis koosnevad peamiselt ammooniumnitraadi ja kütuse segust, mis on ette nähtud E tüüpi brisantlõhkeaine tootmiseks, ainult pärast nende kasutamiseelset edasist töötlemist.

Tüüpiliselt on sellisel segul järgmine koostis: 60–85% ammooniumnitraati; 5–30% vett; 2–8% kütust; 0,5–4% emulgaatorit; 0–10% lahustuvaid leegiaeglusteid ja mürkaineid. Osa ammooniumnitraadist võib asendada muude anorgaaniliste nitraadi sooladega.

Tüüpiliselt on suspensioonide ja geelide segul järgmine koostis: 60–85% ammooniumnitraati; 0–5% naatrium- või kaaliumperkloraat; 0–17% heksamiin- või monometüülaminiin- või 5–30% vett; 2–15% kütust; 0,5–4% paksendajat; 0–10%

lahustuvaid leegiaeglusteid ja märgistusaineid. Osa ammooniumnitraadist võib asendada muude anorgaaniliste nitraadi sooladega.

Ained peavad läbima „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa 18 jao 8. katseseeria katsed 8 (a), (b) ja (c) rahuldavalt ning saama pädeva asutuse heakskiidu.

- 310 „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” III osa alajao 38.3 katsete nõuded ei kehti tooteseeriatele, mis ei koosne rohkem kui 100 akuelemendist ja akust, või elementide ja akude tootmiseelsetele prototüüpidele, kui neid prototüüpe veetakse katsetamiseks, juhul kui need on pakendatud vastavalt alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirjale P 910.

Veodokument peab sisaldama järgmisi sõnu: „Vedu vastavalt erisättele 310”.

Kahjustatud või defektseid elemente, akusid või seadmetes paiknevaid elemente ja akusid tuleb vedada vastavalt erisättele 376 ja pakendada vastavalt alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirjale P 908 või alajao 4.1.4.3 pakkimiseeskirjale LP 904.

Elemente või akusid ja seadmetes paiknevaid elemente ja akusid, mida veetakse kõrvaldamisele või ringlussevõtuks, võib pakkida vastavalt erisättele 377 ja alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirjale P 909.

- 311 Selle kirje all ei tohi aineid vedada, välja arvatud juhul, kui selleks on pädeva asutuse luba, mis põhineb „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa asjakohaste katsete tulemustel. Pakend peab tagama, et lahjendi protsent ei langeks kogu veo ajal pädeva asutuse poolt lubatust allapoole.

- 312 Sõidukitele, mis töötavad kütuseelemendi jõul, tuleb määrata ÜRO nr 3166 SÕIDUK, KÜTUSEELEMENDIGA, KERGESTISÜTTIVA GAASIGA TÖÖTAV või ÜRO nr 3166 SÕIDUK, KÜTUSEELEMENDIGA, KERGESTISÜTTIVA VEDELIKUGA TÖÖTAV. Nende kirjete alla kuuluvad hübriidsed elektrisõidukid, mis liiguvad nii kütuseelemendi kui sise põlemismootori jõul koos märgakude, naatriumakude, liitiummetallakude või liitiumioonakudega, mida veetakse paigaldatuna.

Muudele sise põlemismootorit sisaldavatele sõidukitele tuleb määrata ÜRO nr 3166 SÕIDUK, KERGESTISÜTTIVA GAASIGA TÖÖTAV või ÜRO nr 3166 SÕIDUK, KERGESTISÜTTIVA VEDELIKUGA TÖÖTAV. Nende kirjete alla kuuluvad hübriidsed elektrisõidukid, mis liiguvad nii sise põlemismootori jõul kui märgakude, naatriumakude, liitiummetallakude või liitiumioonakude jõul, mida veetakse paigaldatuna.

Liitiumakud peavad vastama alajao 2.2.9.1.7 nõuetele, kui erisättes 667 ei ole öeldud teisiti.

- 313 *(Kustutatud)*

- 314 a) Need ained lagunevad eksotermiliselt kõrgendatud temperatuuril. Lagunemisprotsessi võib initsieerida soojus või lisandid (nt metallipulbrid (raud, mangaan, koobalt, magneesium) ning nende ühendid);
- b) veo ajal tuleb neid aineid kaitsta otsese päikesevalguse ning soojusallikate eest ning need tuleb asetada piisavalt ventileeritud kohtadesse.

- 315 Seda kirjet ei tohi kasutada klassi 6.1 ainete kohta, mis vastavad alajaos 2.2.61.1.8 kirjeldatud I pakendigrupi sissehingamisel mürgisuse kriteeriumidele.

- 316 See kirje kehtib ainult kuiva kaltsiumhüpokloriti kohta, kui seda veetakse mittepudivate graanulitena.

- 317 „Lõhustuv – vabastatud” kehtib ainult selliste lõhustuvate materjalide ja lõhustuvat materjali sisaldavate saadetiste kohta, mis on vabastatud alajao 2.2.7.2.3.5 kohaselt.
- 318 Dokumentatsiooni jaoks võib veose tunnusnimetust täiendada tehnilise nimetusega (vt alajagu 3.1.2.8). Kui veetakse tundmatuid nakkusohtlikke aineid, mis arvatakse vastavat A kategooria kriteeriumidele ning ÜRO nr-le 2814 või 2900, tuleb veodokumendil ära märkida sõnad „arvatavasti A kategooria nakkusohtlik aine” (ingl k *suspected Category A infectious substance*), millele järgneb veose tunnusnimetus.
- 319 Pakkimiseeskirja P650 kohaselt pakitud ainetele ja märgistatud saadetistele ei kehti mingid muud ADR-i nõuded.
- 320 (*Kustutatud*)
- 321 Neid hoiusüsteeme peab alati pidama vesinikku sisaldavateks.
- 322 Need veosed määratakse III pakendigruppi, kui neid veetakse mittepuudenevate graanulitena.
- 323 (*Reserveeritud*)
- 324 Alla 99% kontsentratsiooniga aine tuleb stabiliseerida.
- 325 Mittelõhustuva või vabastatud uraanheksafluoriidi puhul tuleb aine klassifitseerida ÜRO nr 2978 alla.
- 326 Lõhustuva uraanheksafluoriidi puhul tuleb aine klassifitseerida ÜRO nr 2977 alla.
- 327 Alajaole 5.4.1.1.3 vastavaid aerosoolide jäätmete saadetisi võib selle kirje all vedada ümbertöötlemise või kõrvaldamise eesmärgil. Neid ei pea kaitsma liikumise ja juhusliku tühjenemise eest, eeldusel et kasutatakse vahendeid rõhu ohtliku tõusu ja ohtliku atmosfääri tekke takistamiseks. Aerosoolide jäätmed (välja arvatud need, mis lekivad või on tugevasti deformeerunud) tuleb pakkida pakkimiseeskirja P207 ning erisätte PP87 või pakkimiseeskirja LP200 ning eripakkimise sätte L2 kohaselt. Lekkivaid või tugevalt deformeerunud aerosoolide tuleb vedada päästepakendites tingimusel, et tarvitusele võetakse sobilikud meetmed tagamaks, et ei teki rõhu ohtlikku tõusu.

**MÄRKUS:** mereveol ei tohi aerosoolide jäätmeid vedada kinnistes konteinerites.

- 328 Käesolev kirje kehtib kütuseelementide (kassettide) suhtes, sealhulgas seadmetes sisalduvate või nendesse pakitud kütuseelementide (kassettide) suhtes. Kütuseelemendisüsteemi paigaldatud või sellega integreeritud kütuseelemente (kassette) loetakse seadmetes sisalduvateks. Kütuseelement (kassett) on mahuti, mis ladustab kütust selle pihustamiseks kütuseelemendiga toidetavasse seadmesse läbi ventiili (ventiilide), mis reguleerib (reguleerivad) kütuse pihustamist seadmesse. Kassetid, sealhulgas need, mis sisalduvad seadmetes, peavad olema konstrueeritud ja ehitatud selliselt, et need takistaks kütuse lekkimist normaalsetel veotingimustel.

Kütuseelementide (kassettide) konstruktsioonitüübid, mis kasutavad vedelkütust, peavad läbima siserõhu katse 100 kPa (manomeetriline) juures ilma, et need hakkaks lekkima.

Kõikide kütuseelementide (kassettide) konstruktsioonitüüpide puhul tuleb näidata, et need on läbinud 1,2 meetri kõrguse kukkumiskatse jäigale pinnale mahutisüsteemi kõige tõenäolisemalt kahjustavas asendis ilma sisu kaotamata, välja arvatud metallhüdroiidis vesinikku sisaldavad kütuseelemendid (kassetid), mis peavad vastama erisättele 339.

Kui liitiummetall- või liitiumioonakud sisalduvad kütuseelemendisüsteemis, veetakse saadetist käesoleva kirje ning asjakohase kirje ÜRO nr 3091, LIITIUMMETALLAKUD, SEADMETES OLEVAD, või ÜRO nr 3481, SEADMETES SISALDUVAD LIITIUMIOONAKUD all

- 329 *(Reserveeritud)*
- 330 *(Kustutatud)*
- 331 *(Reserveeritud)*
- 332 Magneesiumnitraatheksahüdraat ei kuulu ADR-i reguleerimisalasse.
- 333 Ottomootoris (nt autod, statsionaarsed ja muud mootorid) kasutamiseks mõeldud etanooli ja mootoribensiini segud tuleb määrata selle kirje alla olenemata erinevustest nende lenduvuses.
- 334 Kütuseelement (kassett) võib sisaldada aktivaatorit eeldusel, et sellele on paigaldatud kaks sõltumatut seadet, mis takistavad juhuslikku kütusega segunemist veo käigus.
- 335 ADR-i reguleerimisalasse mittekuuluvate tahkete ainete segud ja keskkonnaohtlikud vedelikud või tahked ained tuleb klassifitseerida ÜRO nr 3077 alla ning neid võib käesoleva kirje all vedada eeldusel, et aine laadimisel või pakendi või kaubaveoüksuse sulgemisel ei ole näha lahtist vedelikku. Kõik kaubaveoüksused peavad olema lekkimiskindlad, kui neid kasutatakse aine vedamiseks lahtiselt. Kui segu laadimise ajal või pakendi või kaubaveoüksuse sulgemise ajal on näha lahtist vedelikku, tuleb segu klassifitseerida ÜRO nr 3082 alla. ADR-i reguleerimisalasse ei kuulu hermeetiliselt suletud paketid või esemed, mis sisaldavad alla 10 ml keskkonnaohtlikke vedelikke, mis on tahkesse ainesse absorbeeritud, kuid paketi või esemes puudub lahtine vedelik, või hermeetiliselt suletud paketid või esemed, mis sisaldavad vähem kui 10 g keskkonnaohtlikke tahkeid aineid.
- 336 Üks saadetis LSA-II või LSA-III rühma kuuluvaid mittepõlevaid tahkeid aineid ei tohi olla õhuveo puhul suurema aktiivsusega kui 3000 A<sub>2</sub>.
- 337 B(U)- ja B(M)-tüüpi saadetised ei tohi sisaldada õhuveo puhul aktiivsusi, mis on suuremad kui:
- väikese hajuvusega radioaktiivse materjali puhul: kõnealuse saadetise tehnilise lahenduse heakskiidu sertifikaadil lubatud;
  - erikujulise radioaktiivse materjali puhul: 3000 A<sub>1</sub> või 100 000 A<sub>2</sub>, kui see on väiksem; või
  - kõikide muude radioaktiivsete materjalide puhul: 3000 A<sub>2</sub>.
- 338 Kõik käesoleva kirje alusel veetavad kütuseelemendid (kassetid), mis on mõeldud tuleohtliku veeldatud gaasi mahutamiseks:
- peavad taluma lekkimata või lõhkemata rõhku, mis on vähemalt kaks korda suurem kui selle sisu rõhk tasakaaluolekus 55 °C juures;
  - ei tohi sisaldada rohkem kui 200 ml veeldatud tuleohtlikku gaasi, mille aururõhk ei tohi ületada 1000 kPa 55 °C juures; ja
  - peavad läbima alajaos 6.2.6.3.1 ette nähtud kuumaveevanni katse.



- 339 Käesoleva kirje alusel veetavate metallhüdroiidis vesinikku sisaldavate kütuseelementide (kassetide) veemahutavus peab olema väiksem kui 120 ml või sellega võrdne.

Rõhk kütuseelementides (kassetides) ei tohi temperatuuril 55 °C ületada 5 MPa. Konstruksioonitüüp peab taluma lekkimata või lõhkemata rõhku, mis on vähemalt kaks korda suurem kasseti konstruktsiooni jaoks temperatuuril 55 °C ette nähtud rõhust või 200 kPa võrra suurem kui kasseti konstruktsiooni jaoks temperatuuril 55 °C ette nähtud rõhk, kui see on suurem. Rõhku, mille juures kõnealune katse teostatakse, on kukkumiskatses ja vesinikutükli katses nimetatud minimaalseks korpus purustavaks rõhuks.

Kütuseelemendid (kassetid) tuleb täita tootja poolt ette nähtud korras. Tootja varustab iga kütuseelemendi (kasseti) järgmise teabega:

- a) kütuseelemendi (kasseti) esmasele ja korduvale täitmisele eelneva ülevaatuskord;
- b) ohutusnõuded ja võimalikud ohud, millest tuleks teadlik olla;
- c) meetod, kuidas määrata kindlaks, et mahumäär on saavutatud;
- d) minimaalne ja maksimaalne rõhuvahemik;
- e) minimaalne ja maksimaalne temperatuurivahemik ja
- f) muud nõuded, mis peavad olema täidetud enne esmast ja korduvat täitmist, sealhulgas esmase ja korduva täitmise jaoks kasutatavate seadmete tüüp.

Kütuseelemendid (kassetid) peavad olema konstrueeritud ja ehitatud nii, et normaalsel veotingimustel ei tekiks lekkimist. Kassetide kõik konstruktsioonitüübid, sealhulgas kütuseelemendiga integreeritud kassetid, peavad läbima järgmised katsed.

### **Kukkumiskatse**

Kukkumiskatse 1,8 m kõrguselt jäigale pinnale neljas erinevas asendis:

- a) vertikaalselt, sulgeventiilisüsteemiga otsale;
- b) vertikaalselt, sulgeventiilisüsteemi vastas asuvale otsale;
- c) horisontaalselt, terastipule läbimõõduga 38 mm, kusjuures terastipp on suunatud üles, ja
- d) 45° nurga all sulgeventiilisüsteemiga otsale.

Seebilahust või samaväärset vahendit kasutades tuleb kindlaks teha, et üheski võimalikus lekkekohas ei leki, kui kasset on täidetud selle nominaalse täiterõhuni. Seejärel tuleb suurendada kütuseelemendi (kasseti) rõhku hüdrostaatilisel kuni lõhkemiseni. Protokollitav lõhkemist põhjustav rõhk peab olema 85% suurem minimaalsest korpus purustavast rõhust.

### **Tulekatse**

Vesinikuga nimimahuni täidetud kütuseelemendi (kasseti) suhtes tuleb teostada laustules hoidmise katse. Kasseti mudel, mis võib hõlmata integreeritud ventiili, loetakse tulekatse läbinuks, kui:

- a) siserõhk langeb ventileerimisel manomeetrilise rõhuni null ilma kassetti lõhkumata või
- b) kasset peab tules lõhkemata vastu vähemalt 20 minutit.

## Vesinikuga tsüklikatse

Selle katse eesmärk on tagada, et kütuseelemendi (kasseti) kasutamisel ei ületata selle mudeli jaoks ettenähtud pingete piirväärtusi.

Kütuseelemendi (kasseti) suhtes teostatakse tsüklikatse, täites selle mahust, mis ei ületa 5% selle vesinikumahutavusest, kuni mahuni, mis moodustab vähemalt 95% vesiniku nimimahutavusest, ning vähendades seda tagasi mahuni, mis ei ületa 5% selle vesinikumahutavusest. Täitmisel tuleb kasutada nominaalset täiterõhku ning temperatuurid peavad jääma töötemperatuurivahemikku. Tsüklikatset tuleb jätkata kuni läbitud on vähemalt 100 tsükli.

Pärast tsüklikatset kütuseelement (kassett) täidetakse ning mõõdetakse kasseti poolt väljasurutava vee maht. Kasseti mudel loetakse vesinikuga tsüklikatse läbinuks, kui tsükliid läbinud kasseti poolt väljasurutava vee maht ei ületa tsüklikatset mitteläbinud kasseti poolt väljasurutava vee mahtu, kui tsüklikatset mitteläbinud kassett on täidetud 95% selle nimimahust ning rõhuni, mis moodustab 75% selle minimaalsest korpus purustavast rõhust.

## Toote lekkekatsed

Kõikide kütuseelementide (kassettide) suhtes tuleb teostada lekete avastamiseks temperatuuril  $15\text{ °C} \pm 5\text{ °C}$  lekkekatsed, kui need on täidetud nende nominaalse täiterõhuni. Seebilahust või samaväärset vahendit kasutades tuleb teha kindlaks, et ükski võimalik lekkekoht ei leki.

Kõik kütuseelemendid tuleb tähistada järgmise kustumatu teabega:

- a) nominaalne täiterõhk MPa-des;
- b) kütuseelemendi (kasseti) tootja seerianumber või ainuomane identifitseerimisnumber; ja
- c) maksimaalsel tööeal põhinev kehtivuse lõppkuupäev (aasta nelja kohaga; kuu kahe kohaga).

340 Kemikaalide komplekte, esmaabikomplekte ja polüestervaigust komplekte, mille sisepakendid sisaldavad ohtlike aineid kogustes, mis ei ületa eraldi ainetele peatüki 3.2 tabeli A veerus (7b) esitatud erandkoguste suhtes kohaldatavat piirmäära, võib vedada peatüki 3.5 kohaselt. Kuigi klassi 5.2 kuuluvad ained ei ole peatüki 3.2 tabeli A veerus (7b) eraldi erandkogustena lubatud, on need sellistes komplektides lubatud ja määratakse koodi E2 alla (vt alajagu 3.5.1.2).

341 (*Reserveeritud*)

342 Klaasist sisemisi anumaid (nagu ampullid või kapslid), mis on ette nähtud kasutamiseks ainult steriliseerimisseadmetes ning sisaldavad alla 30 ml etüleenoksiidi sisepakendi kohta ja mitte rohkem kui 300 ml välispakendi kohta, võib olenemata märkest „E0” peatüki 3.2 tabeli A veerus (7b) vedada peatüki 3.5 sätete kohaselt tingimusel, et:

- a) iga klaasist sisemise anuma puhul on kindlaks tehtud, et see on pärast täitmist lekkekindel, asetades klaasist sisemise anuma kuumaveevanni temperatuuril ja ajaks, mis on piisavad, et tagada sellise siserõhu saavutamine, mis on võrdne etüleenoksiidi aururõhuga  $55\text{ °C}$  juures. Selle erisätte kohaselt ei tohi vedada ühtegi klaasist sisemist anumaid, mille puhul on näha lekkimist, deformatsiooni või muid puudusi;

- b) lisaks jao 3.5.2 kohaselt nõutavale pakendile asetatakse iga klaasist sisemine anum etüleenoksiidile sobivasse suletud plastkotti, mis suudab klaasist sisemise anuma purunemise või lekkimise korral sisu kinni pidada; ning
  - c) iga klaasist sisemist anumat kaitstakse plastkoti augustumise vältimisega (nt ümbriste või pehmedustega) pakendi kahjustumise (nt purustamise) korral.
- 343 Seda kirjet kohaldatakse toornaftale, mille vesiniksulfiidi kontsentratsioon on piisav, et toornaftast eralduvad aurud võivad olla sissehingamisel ohtlikud. Pakendigrupp määratakse vastavalt ohtlikkuse astmele tuleohtlikkuse ja sissehingamise ohtlikkuse järgi.
- 344 Tuleb järgida jao 6.2.6 sätteid.
- 345 Sellele gaasile, mis sisaldub avatud krüotehnilises anumal, mille maksimaalne maht on 1 liiter ja millel on klaasist kahekordsed seinad, mille sise- ja välisseina vaheline ruum on evakueeritud (vaakumisoleeritud), ei kehti ADR-i nõuded tingimusel, et iga anumal veetakse sobivate pehmedavate või absorbeerivate materjalidega välispakendis, et kaitsta seda löögikahjustuste eest.
- 346 Avatud krüotehnilistele anumatele, mis vastavad alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirja P203 nõuetele ega sisalda ohtlikke aineid, välja arvatud ÜRO nr 1977 lämmastik, jahutamise veeldatud, mis on täielikult imendunud poorsesse materjali, ei kehti mingid muud ADR-i nõuded.
- 347 Seda kirjet kasutatakse ainult siis, kui „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa katseseeria 6 d tulemused näitavad, et mis tahes ohtlik toime on saadetisesisene.
- 348 Pärast 31. detsembrist 2011 toodetud akude väliskestale märgitakse vatt-tundide andmed.
- 349 Hüpokloriti segusid ammooniumsoolaga ei tohi veoks vastu võtta. ÜRO nr 1791 hüpokloriti lahus on klassi 8 kuuluv aine.
- 350 Ammooniumbromaati ja selle vesilahuseid ning bromaaži segusid ammooniumsoolaga ei tohi veoks vastu võtta.
- 351 Ammooniumkloraaži ja selle vesilahuseid ning kloraaži segusid ammooniumsoolaga ei tohi veoks vastu võtta.
- 352 Ammooniumkloriiti ja selle vesilahuseid ning kloriiti segusid ammooniumsoolaga ei tohi veoks vastu võtta.
- 353 Ammooniumpermanganaati ja selle vesilahuseid ning permanganaati segusid ammooniumsoolaga ei tohi veoks vastu võtta.
- 354 See aine on sissehingamisel mürgine.
- 355 Selle kirje all veetavad hädaabiks mõeldud hapnikuballoonid võivad hõlmata paigaldatud käivituspadruneid (mehhanismi käivituspadruneid, jagu 1.4, sobivusgrupp C või S) ilma et see muudaks klassi 2 klassifitseerimist, tingimusel et äkilise leegiga põleva lõhkeaine (paisklõhkeaine) üldkogus ei ületa 3,2 g hapnikuballooni kohta. Käivituspadrunitega balloonidel, mis on veoks ette valmistatud, peavad olema tõhusad vahendid tahtmatu aktiveerimise vältimiseks.

- 356 Sõidukitesse, vagunitesse, laevadesse või õhusõidukitesse paigaldamiseks ette nähtud metallhüdriidi hoiusüsteemid peab enne veoks lubamist heaks kiitma tootjariigi<sup>1</sup> pädev asutus. Veodokument peab sisaldama märget, et tootjariigi<sup>1</sup> pädev asutus on saadetise heaks kiitnud, või tootjariigi<sup>1</sup> pädeva asutuse heakskiidu koopia tuleb lisada igale kaubasaadetisele.
- 357 Toornaftat, mille vesiniksulfiidi kontsentratsioon on piisav, et toornaftast eralduvad aurud võivad olla sissehingamisel ohtlikud, veetakse ÜRO nr 3494 VÄÄVLIRIKAS TOORNAFTA, TULEOHTLIK, MÜRGINE all.
- 358 Nitroglütseriini alkoholilahust, mis sisaldab üle 1%, kuid mitte üle 5% nitroglütseriini, võib klassifitseerida klassi 3 ja määrata ÜRO nr 3064 alla, tingimusel et kõik alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirja P300 nõuded on täidetud.
- 359 Nitroglütseriini alkoholilahus, mis sisaldab üle 1%, kuid mitte üle 5% nitroglütseriini, klassifitseeritakse klassi 1 ja määratakse ÜRO nr 0144 alla, kui kõik alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirja P300 nõuded ei ole täidetud.
- 360 Ainult liitiummetall- või liitiumioonakude jõul töötavad sõidukid klassifitseeritakse kirje ÜRO nr 3171, akujõuallikaga sõiduk alla.
- 361 See kirje kehtib üle 0,3 Wh energiamahutavusega elektriliselt kahekihiliste kondensaatorite kohta. Kondensaatoritele, mille energiamahutavus on 0,3 Wh või väiksem, ADR-i nõudeid ei kohaldata. Energiamahutavus tähendab kondensaatoris salvestatavat energiat, mis arvutatakse nimipinge ja mahtuvuse põhjal. Kõik kondensaatorid, mille kohta see kirje kehtib, kaasa arvatud kondensaatorid, milles sisalduv elektrolüüt ei vasta ühegi ohtlike veoste klassi klassifikatsioonikriteeriumidele, vastavad järgmistele tingimustele:
- a) seadmesse paigaldamata kondensaatoreid veetakse laadimata olekus. Seadmesse paigaldatud kondensaatoreid veetakse laadimata olekus või lühise eest kaitstult;
  - b) iga kondensaator on veo ajal lühiseohu eest kaitstud järgmiselt:
    - i) kui kondensaatori energiamahutavus on 10 Wh või väiksem või kui iga moodulis sisalduva kondensaatori energiamahutavus on 10 Wh või väiksem, on kondensaator või moodul kaitstud lühise eest või varustatud klemme ühendava metallklambriga, ja
    - ii) kui kondensaatori või moodulis sisalduva kondensaatori energiamahutavus on üle 10 WH, on kondensaator või moodul varustatud klemme ühendava metallklambriga;
  - c) ohtlikke veoseid sisaldavad kondensaatorid on konstrueeritud vastupidavana 95 kPA suurusele rõhuerinevusele;
  - d) kondensaatorid on konstrueeritud ja ehitatud nii, et kasutamise ajal tekkida võiv rõhk alaneb ohutult ventilatsiooniva või kondensaatori kestas oleva nõrga koha kaudu. Ventileerimisel vabanev vedelik jääb saadetisse või seadmesse, millesse kondensaator on paigaldatud.
  - e) kondensaatoritele tuleb märkida energiamahutavus vatt-tundides.

---

<sup>1</sup> Kui tootjariik ei ole ADR-i kokkuleppeosaline, peab heakskiitu tunnustama ADR-i kokkuleppeosalise pädev asutus.

Kondensaatoritele, kaasa arvatud seadmetesse paigaldatud kondensaatoritele, mis sisaldavad elektrolüüti, mis ei vasta ühegi ohtlike veoste klassi klassifitseerimiskriteeriumidele, ei kohaldata muid ADR-i sätteid.

Kondensaatoritele, mille energiamahutavus on 10 Wh või väiksem ja mis sisaldavad mõne ohtlike veoste klassi klassifitseerimiskriteeriumidele vastavat elektrolüüti, ei kohaldata muid ADR-i sätteid, kui need kondensaatorid läbivad pakkimata kujul kukkumiskatse 1,2 m kõrguselt jäigale pinnale, ilma et kaotaksid sisu.

Üle 10 Wh energiamahutavusega kondensaatoritele, mis sisaldavad mõne ohtlike veoste klassi klassifitseerimiskriteeriumidele vastavat elektrolüüti ega ole paigaldatud seadmetesse, kohaldatakse ADR-i.

Seadmetesse paigaldatud ja mõne ohtlike veoste klassi klassifitseerimiskriteeriumidele vastavat elektrolüüti sisaldavatele kondensaatoritele ei kohaldata muid ADR-i sätteid, kui seadmed on pakitud tugevasse sobivast materjalist välispakendisse, mis on pakendi kavandatud kasutust arvestades piisavalt tugev ja sobiva konstruktsiooniga ning hoiab ära kondensaatorite juhusliku tööle hakkamise. Kondensaatoreid sisaldavaid suuri tugevaid seadmeid võib vedada pakkimata või kaubaalustel, kui kondensaatoreid sisaldavad seadmed pakuvad neile samaväärset kaitset.

**MÄRKUS:** kondensaatorid, mis säilitavad oma konstruktsioonist tulenevalt klemmipinget (nt asümmeetrilised kondensaatorid), ei kuulu selle kirje alla.

362 (Reserveeritud)

363 (a) Käesolev kirje kehtib mootorite ja masinate kohta, mis töötavad ohtlikuks veoseks klassifitseeritud kütuse kasutamise teel siseõlemissüsteemides või kütuseelementides (nt siseõlemismootorid, generaatorid, kompressorid, turbiinid, kütteseadmed jne) kui kütust on suuremates kogustes kui see, mis on välja toodud peatüki 3.2 tabeli A veerus (7a), välja arvatud sõidukite varustusele ÜRO numbriga 3166, millele viidatakse erisättes 666.

**MÄRKUS:** See kirje ei kehti seadmete kohta, millele viidatakse alajaos 1.1.3.2 (a), (d) ja (e) ning 1.1.3.3. ja 1.1.3.7.

(b) Mootorid ja masinad, mis ei sisalda vedelaid ega gaasilisi kütuseid ning mis ei sisalda muid ohtlikke veoseid, ei kuulu ADR-i alla.

**MÄRKUS 1:** Mootor või masin loetakse vedelast kütusest tühjaks siis, kui vedela kütuse paak on tühjendatud ning mootorit või masinat ei ole võimalik käitada kütuse puudumise tõttu. Kütusest tühjendamiseks lugemise jaoks ei ole vaja puhastada, tühjendada või läbi puhuda mootori või masina komponente nagu kütusevoolikud, kütusefiltrid ja pihustid. Lisaks ei ole vaja vedela kütuse paaki puhastada ega läbi puhuda.

**MÄRKUS 2:** Mootor või masin loetakse gaasilisest kütusest tühjaks siis, kui gaasilise kütuse paagid on vedelikust tühjendatud (veeldatud gaaside puhul), rõhk paakides ei ole suurem kui 2 baari ja kütuse sulge- või isoleerimisklapid on suletud ja fikseeritud.

(c) Mootoritele ja masinatele, mis vastavad 3. klassi kriteeriumitele, tuleb määrata kirjed ÜRO nr 3528 SISEÕLEMISMOOTOR, KERGESTISÜTTIVA VEDELIKUGA TÖÖTAV või ÜRO nr 3528 MOOTOR, KÜTUSEELEMENTID, KERGESTISÜTTIVA VEDELIKUGA TÖÖTAV või ÜRO nr 3528 MASINAD, SISEÕLEMISMOOTORIGA, KERGESTISÜTTIVA VEDELIKUGA TÖÖTAVAD või ÜRO nr 3528 MASINAD, KÜTUSEELEMENTID, KERGESTISÜTTIVA VEDELIKUGA TÖÖTAVAD.

(d) Mootoritele ja masinatele, mis sisaldavad kütuseid, mis vastavad 2. klassi kergestisüttivate gaaside kriteeriumitele, tuleb määrata kirjed ÜRO nr 3529 SISEPÕLEMISMOOTOR, KERGESTISÜTTIVA GAASIGA TÖÖTAV või ÜRO nr 3529 MOOTOR, KÜTUSEELEMENDIGA, KERGESTISÜTTIVA GAASIGA TÖÖTAV või ÜRO nr 3529 MASINAD, SISEPÕLEMISMOOTORIGA, KERGESTISÜTTIVA GAASIGA TÖÖTAVAD või ÜRO nr 3529 MASINAD, KÜTUSEELEMENDIGA, KERGESTISÜTTIVA GAASIGA TÖÖTAVAD.

Mootorid ja masinad, mis töötavad nii kergestisüttiva gaasi kui kergestisüttiva vedelikuga, tuleb määrata sobiva ÜRO nr 3529 kirje alla.

(e) Mootoritele ja masinatele, mis sisaldavad alajao 2.2.9.1.10 keskkonnaohtlike ainete kriteeriumitele vastavat vedelat kütust, kuid mis ei vasta ühegi teise klassi kriteeriumitele, tuleb määrata kirjed ÜRO nr 3530 SISEPÕLEMISMOOTOR või ÜRO nr 3530 MASINAD, SISEPÕLEMISMOOTORIGA.

(f) Mootorid või masinad võivad lisaks kütustele sisaldada muid ohtlikke veoseid (näiteks akud, tulekustutid, surugaasi akumulaatorid või ohutusseadmed), mis on vajalikud nende toimimiseks või ohutuks töötamiseks ilma lisanõueteta nende ohtlike veoste kohta, kui ADR-is ei ole teisiti sätestatud. Liitiumakud peavad vastama alajao 2.2.9.1.7 nõuetele, välja arvatud erisättes 667 toodud juhtudel.

(g) Mootorite ja masinate suhtes ei kohaldata ADR-i muid sätteid, kui need vastavad järgmistele kriteeriumidele:

(i) mootorid ja masinad koos ohtlikke veoseid sisaldavate säilitusvahenditega peavad vastama tootjariigi pädeva asutuse konstruktsiooninõuetele<sup>2</sup>,

(ii) kõik klapid või avad (nt ventilatsioonivad) on veo ajal suletud;

(iii) mootorid või masinad on orienteeritud viisil, mis hoiab ära ohtlike veoste juhusliku lekkimise ja on sellisel viisil turvaliselt kinnitatud, mis välistab veo ajal mootori või masina liikumise, mis muudaks selle asendit või kahjustaks seda.

(iv) ÜRO nr 3528 ja ÜRO nr 3530 puhul:

Kui mootor või masin sisaldab rohkem kui 60 liitrit vedelat kütust, kuid mahutab rohkem kui 450 liitrit, aga mitte rohkem kui 3000 liitrit, peab selle mõlemal vastasküljel olema alajaole 5.2.2 vastav märgistus.

Kui mootor või masin sisaldab rohkem kui 60 liitrit kütust, kuid mahutab rohkem kui 3000 liitrit, peavad selle mõlemad vastasküljed olema varustatud ohusiltidega. Ohusildid peavad vastama peatüki 3.2 tabeli A tulba (5) märgistele ning alajaos 5.3.1.7 toodud spetsifikatsioonidele. Ohusildid peavad olema kontrastset värvi taustal või peab neid ümbritsema punktiir- või raamjoon.

(v) ÜRO nr 3529 puhul:

Kui mootori või masina kütusepaagi veemahutavus on suurem kui 450 liitrit, aga mitte suurem kui 1000 liitrit, peab selle mõlemal vastasküljel olema alajaole 5.2.2 vastav märgistus.

Kui mootori või masina kütusepaagi veemahutavus on suurem kui 1000 liitrit, siis peavad selle mõlemad vastasküljed olema tähistatud ohusiltidega. Ohusildid peavad

---

<sup>2</sup> Näiteks vastavus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2006/42/EÜ, 17. mai 2006, mis käsitleb masinaid ja millega muudetakse direktiivi 95/16/EÜ (Euroopa Liidu Teataja nr L 157, 9. juuni 2006, lk 0024–0086).

vastama peatüki 3.2 tabeli A tulba (5) märgistele ning alajaos 5.3.1.7 toodud spetsifikatsioonidele. Ohusildid peavad olema kontrastset värvi taustal või peab neid ümbritsema punktiir- või raamjoon.

(vi) Alajaole 5.4.1 vastavat veodokumenti nõutakse ainult siis, kui ÜRO nr 3528 ja 3530 puhul sisaldab mootor või masin rohkem kui 1000 liitrit vedelat kütust või ÜRO nr 3529 puhul on kütusepaagi veemahutavus suurem kui 1000 liitrit.

Veodokument peab sisaldama järgmist lisakirjet: „Transport vastavalt erisättele 363”.

364 Seda eset võib peatüki 3.4 sätete kohaselt vedada ainult juhul, kui veoks esitatud pakend läbib pädeva asutuse määratud katse vastavalt „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa 6. katseseeria punktile d.

365 Elavhõbedat sisaldavate valmistatud seadmete ja esemete kohta vaata ÜRO nr 3506.

366 ADR-i ei kohaldata valmistatud seadmetele ja esemetele, mille elavhõbedasisaldus ei ole üle 1 kg.

367 Dokumenteerimise jaoks:

Ohtliku veose tunnusnimetust „Värviga seotud materjal” võib kasutada pakendite saadetiste korral, mis sisaldavad samas pakendis nimetusi „Värv” ja „Värviga seotud materjal”;

Ohtliku veose tunnusnimetust „Värviga seotud materjal, sööbiv, kergestisüttiv” võib kasutada pakendite saadetiste korral, mis sisaldavad samas pakendis nimetusi „Värv, sööbiv, kergestisüttiv” ja „Värviga seotud materjal, sööbiv, kergestisüttiv”;

Ohtliku veose tunnusnimetust „Värviga seotud materjal, kergestisüttiv, sööbiv” võib kasutada pakendite saadetiste korral, mis sisaldavad samas pakendis nimetusi „Värv, kergestisüttiv, sööbiv” ja „Värviga seotud materjal, kergestisüttiv, sööbiv”; ja

Ohtliku veose tunnusnimetust „Trükivärviga seotud materjal” võib kasutada pakendite saadetiste korral, mis sisaldavad samas pakendis nimetusi „Trükivärv” ja „Trükivärviga seotud materjal”;

368 Mittelõhustuva ja lõhustuv - vabastatud uraanheksafluoriidi puhul tuleb materjal klassifitseerida ÜRO numbrite 3507 või 2978 alla.

369 Vastavalt alajao 2.1.3.5.3 lõikele (a) tuleb see vabastatud pakendis radioaktiivne materjal, millel on mürgiseid ja sööbivaid omadusi, klassifitseerida 6.1 klassi kui radioaktiivse ja sööbiva kaasneva riskiga materjal.

Selle kirje alla võib klassifitseerida uraanheksafluoriidi ainult siis, kui täidetud on alajagude 2.2.7.2.4.1.2, 2.2.7.2.4.1.5, 2.2.7.2.4.5.2 ja lõhustuv-vabastatud materjali korral 2.2.7.2.3.5 nõuded.

Lisaks sööbiva kaasneva riskiga 6.1 klassi kohalduvatele sätetele kohalduvad alajagude 5.1.3.2, 5.1.5.2.2, 5.1.5.4.1 (b), 7.5.11 CV 33 (3.1), (5.1) kuni (5.4) ja (6) sätted.

7. klassi märgise kuvamine ei ole nõutud.

370 See kirje kohaldub:

- ammooniumnitraadile, mis sisaldab üle 0,2% põlevaid aineid (kaasaarvatud igasugused orgaanilised ained, väljendatud süsinikuna), välja arvatud juhul, kui on lisatud mis tahes teisi aineid.

- ammoniumnitraadile, mis ei sisalda üle 0,2% põlevaid aineid (kaasaarvatud igasugused orgaanilised ained, väljendatud süsinikuna), välja arvatud juhul, kui on lisatud mis tahes teisi aineid ja mis annab positiivse tulemuse, kui seda on katsetatud vastavalt 2. katseseeriale (vt „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa). Vt ka ÜRO nr 1942.

371 (1) Selle kirja alla kuuluvad esemed, mis sisaldavad väikest surveanumat koos päästikseadmega. Sellised esemed peavad vastama järgnevatele nõuetele:

(a) surveanuma veemahtuvus ei tohi ületada 0,5 liitrit ja temperatuuril 15 °C ei tohi töörõhk ületada 25 bar;

(b) surveanuma minimaalne lõhkemisrõhk peab olema vähemalt neli korda suurem gaasi rõhust temperatuuril 15 °C;

(c) iga ese peab olema toodetud viisil, et juhuslik süttimine või väljapääsemine on normaaltingimuste juures käitlemise, pakkimise, veo ja kasutamise korral välistatud. Selle nõude täitmiseks võib aktivaatoril olla täiendav lukustusseade;

(d) iga ese peab olema toodetud viisil, et surveanuma osade või selle sees oleva aine ohtlik väljapaiskumine on välistatud;

(e) iga surveanum peab olema toodetud materjalist, mis purunemisel ei killustu.

(f) konstruktsioonitüüp peab läbima tulekatse. Selleks kohaldatakse „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” alajagude 16.6.1.2 (välja arvatud lõige g), 16.6.1.3.1 kuni 16.6.1.3.6, 16.6.1.3.7 (b) ja 16.6.1.3.8 sätteid. Tulekatses tuleb näidata, et ese on kaitstud sisemise ülerõhu vastu tules hävineva tihendi või muu rõhualandusseadme abil nii, et surveanum ei killustu ega tükid või ese ise ei paisku üle 10 meetri eemale.

(g) eseme konstruktsioonitüüp peab läbima järgneva katse. Stimulaatormehhanismi abil süüdatakse üks ese pakendi keskel. Ohtlik mõju ei tohi ulatuda saadetisest väljapoole, näiteks saadetis ei tohi moonduda ja sellest läbi lennata metallitükid või anum ise;

(2) Tootja peab koostama konstruktsioonitüübi, tootmise ning katsete ja nende tulemuste tehnilise dokumentatsiooni. Tootja peab kohaldama protseduure, mis tagavad, et toodetavad esemed on kvaliteetsed, vastavad konstruktsioonitüübile ning on võimelised täitma lõike (1) nõudeid. Nõudmisel peab tootja esitama selle teabe pädevale asutusele.

372 Käesolev kirje kehtib asümmeetriliste kondensaatorite kohta, mille energiasalvestusvõime on suurem kui 0,3 Wh. Kondensaatorid, mille energiasalvestusvõime on 0,3 Wh või madalam, ei kuulu ADR-i alla.

Energiasalvestusvõime tähendab kondensaatoris salvestatava energia hulka, mille arvutamiseks on järgnev valem:

$$Wh = \frac{1}{2} c_N (U_R^2 - U_L^2) \times \frac{1}{3600},$$

kus on nominaalmahtuvus ( $C_N$ ), nimipinge ( $U_R$ ) ja nimipinge alumine piir ( $U_L$ ).

Kõik asümmeetrilised kondensaatorid, mille kohta antud kirje kehtib, peavad vastama järgmistele tingimustele:

(a) kondensaatorid või moodulid peavad olema kaitstud lühise eest;

(b) kondensaatorid tuleb projekteerida ja konstrueerida viisil, et need on kaitstud kasutamise käigus tekkiva ülerõhu eest läbi tuulutussava või kondensaatori korpuses oleva



nõrga koha. Tuulutuse käigus lekkinud mis tahes vedelik peab jääma pakendisse või seadmesse, millesse kondensaator on paigaldatud;

(c) kondensaatoritele tuleb märkida energiasalvestusvõime ühikuga Wh; ja

(d) kondensaatorid, mis sisaldavad elektrolüüti, mis vastab ükskõik millisele ohtlike kaupade klassi klassifitseerimiskriteeriumidele, peavad olema projekteeritud taluma 95 kPa suurust diferentsiaalrõhku.

Kondensaatorid, mis sisaldavad elektrolüüti, mis ei vasta ükskõik millisele ohtlike kaupade klassi klassifitseerimiskriteeriumidele, kaasa arvatud moodulitesse või seadmetesse paigaldatuna, ei kuulu ADR-i alla.

Kondensaatorid, mis sisaldavad elektrolüüti, mis vastab ükskõik millisele ohtlike kaupade klassi klassifitseerimiskriteeriumidele ja mille energiasalvestusvõime on 20 Wh või vähem, kaasa arvatud moodulitesse paigaldatuna, ei kuulu ADR-i alla, kui kondensaatorid on võimelised pakkimata kujul läbima 1,2 meetri kõrguselt kukkumiskatse jäigale pinnale ilma sisu väljumiseta.

Kondensaatorid, mis sisaldavad elektrolüüti, mis ei vasta ükskõik millisele ohtlike kaupade klassi klassifitseerimiskriteeriumidele, ja mis ei ole paigaldatud moodulitesse või seadmetesse ja mille energiasalvestusvõime on kõrgem kui 20 Wh, ei kuulu ADR-i alla.

Seadmetesse paigaldatud ja elektrolüüti sisaldavate kondensaatorite suhtes, mis vastavad ükskõik millisele ohtliku veose klassi klassifitseerimiskriteeriumidele, ei kohaldata ADR-i muid sätteid juhul, kui seade on pakitud sellisesse tugevasse välispakendisse, mis on valmistatud sobivast materjalist ja on piisavalt tugev ning mis vastab pakendi kasutuseesmärgile ja välistab kondensaatori juhusliku töötamise veo ajal. Suuri robustseid seadmeid, mis sisaldavad kondensaatoreid, võib lubada vedada pakkimata kujul või kaubaalustel, kui kondensaatoreid kaitseb samaväärselt seade, mille sees need on.

**MÄRKUS:** Vaatamata selle erisättele tuleb 8. klassi leeliselisi elektrolüüte sisaldavad nikkel-süsinik asümmeetrilisi kondensaatoreid vedada ÜRO numbri all 2795 VEDELIKAKUD, LEELISEGA TÄIDETUD, elektriliselt laetud.

373 Neutronkiirguse detektorid, mis sisaldavad mittesurvestatud boor-trifluoriidi gaasi, võib vedada selle kirje all siis, kui järgnevad tingimused on täidetud:

(a) Iga kiirgusdetektor peab vastama järgnevale tingimustele.

(i) Iga detektori sees olev absoluutrõhk ei tohi ületada 105 kPa temperatuuril 20 °C;

(ii) Ühes detektoris ei tohi olla suuremat gaasi kogust kui 13 g;

(iii) Iga detektor tuleb toota registreeritud kvaliteedi tagamise programmi raames.

**MÄRKUS:** Selleks sobib standard ISO:9001.

(iv) Iga neutronkiirguse detektor peab olema keevitatud metallkonstruktsiooniga ja selle metalli ja keraamika täiteühendused peavad olema joodetud. Nende andurite minimaalne lõhkemisrõhk 1800 kPa peab olema tõestatud konstruktsioonitüüpi kvalifitseerimise katses; ja

(v) Igale detektorile tuleb teha enne täitmist  $1 \times 10^{-10}$  cm<sup>3</sup>/s lekkekindluse katse.

(b) Üksikute komponentidena kantavaid kiirgusdetektoreid tuleb vedada järgnevalt:

(i) Detektorid tuleb pakkida kinnistesse plastist vahevooderdistesse, milles on piisavalt absorbeerivat või adsorbeerivat materjali, et absorbeerida või adsorbeerida kogu gaasiline sisu;

(ii) Detektorid tuleb pakkida tugevasse välispakendisse. Täielik pakend peab läbima 1,8 meetri kõrguselt kukkumiskatse ilma gaasi väljumiseta detektoritest;

(iii) Detektorites sisalduva gaasi koguhulk ühe välispakendi kohta ei tohi ületada 52 g.

(c) Täielikku neutronkiirguse detektori süsteemi, mis sisaldab lõigule (a) vastavaid detektoreid, tuleb vedada järgnevalt:

(i) Detektorid peavad paiknema tugevas suletud väliskestas;

(ii) Kest peab sisaldama piisavalt absorbeerivat või adsorbeerivat materjali, et absorbeerida või adsorbeerida kogu gaasiline sisu;

(iii) Täielik süsteem tuleb pakkida tugevasse välispakendisse, mis on võimeline läbima 1,8 meetri kõrguselt kukkumiskatse ilma leketeta, välja arvatud juhul, kui süsteemi välimine kest pakub samaväärset kaitset.

Alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskiri P 200 ei ole kohaldatav.

Veodokument peab sisaldama järgmisi sõnu: „Transport vastavalt erisättele 373”

Neutronkiirguse detektorid, mis ei sisalda üle 1 g boor-trifluoriidi, kaasa arvatud jooteklaasist detektorid, ei kuulu ADR-i alla, tingimusel et need vastavad lõigu (a) nõuetele ning need on pakitud vastavalt lõigule (b). Selliseid detektoreid sisaldavad kiirgusdetektorite süsteemid ei kuulu ADR-i alla tingimusel, et need on pakitud vastaval lõigule (c).

374 *(Reserveeritud)*

375 Kui neid aineid veetakse üksik- või kombineeritud pakendis, mis sisaldab vedelike netokogusena ühe pakendi või sisepakendi puhul 5 liitrit või vähem või tahkete ainete puhul netomassina 5 kg või vähem ühe pakendi või sisepakendi kohta, siis need ei kuulu teiste ADR-i sätete alla tingimusel, et pakendid vastavad alajagude 4.1.1.1, 4.1.1.2 ja 4.1.1.4 kuni 4.1.1.8 üldsätetele.

376 Liitiumioonelemendid või -akud ja liitiummetallelemendid või -akud, mis on kahjustatud või defektsed viisil, et need ei vasta katsetatud tüübile vastavalt „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” kohaldatavatele sätetele, vastavad selle erisätte tingimustele.

Selle erisätte alla võivad kuuluda järgnevad, kuid mitte ainult:

- Elemendid või akud, mille defektsus on tuvastatud ohutuspõhjustel;
- Elemendid või akud, mis on lekkinud või millest hape on välja pääsenud tuulutussava kaudu;
- Elemendid või akud, mida ei ole võimalik kontrollida enne vedu; või
- Elemendid või akud, mis on saanud füüsilise või mehaanilise kahjustuse.

**MÄRKUS:** Hindamisel, kas aku on kahjustatud või defektne, tuleb võtta arvesse aku tüüpi ning selle varasemat kasutust ja väärkasutust.

Elemente ja akusid tuleb vedada vastavalt sätetele, mis kohalduvad ÜRO nr 3090, ÜRO nr 3091, ÜRO nr 3480 ja ÜRO nr 3481 suhtes, välja arvatud erisäte 230 ja kui see erisäte nõuab teisiti.

Pakendid tuleb tähistada „KAHJUSTATUD/DEFEKTSED LIITIUMIOONAKUD” (DAMAGED/DEFECTIVE LITHIUM-ION BATTERIES) või „KAHJUSTATUD/DEFEKTSED LIITIUMMETALLAKUD” (DAMAGED/DEFECTIVE LITHIUM METAL BATTERIES), kui see on kohaldatav.

Elemendid ja akud tuleb pakkida vastavalt alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirjale P 908 või alajao 4.1.4.3 pakkimiseeskirjale LP 904, kui need kohalduvad.

Elemente ja akusid, mis võivad veo normaalingimuste juures kiiresti laguneda, ohtlikult reageerida, esile kutsuda leeki või ohtlikult kuumeneda või eritada ohtlikke mürgiseid, sööbivaid või kergestisüttivaid gaase või aure, ei tohi vedada, välja arvatud tingimustel, mille on lubanud ükskõik millise ADR-i lepinguosalise riigi pädev asutus, kes võib tunnustada ka luba, mis on väljastatud ADR-i lepinguosaliste riikide hulka mitte kuuluva riigi pädeva asutuse poolt juhul, kui see luba on antud vastavalt RID-i, ADR-i, ADN-i, IMDG Koodeksi või ICAO tehniliste juhendite sätetele. Sellistel juhtudel määratakse elementidele ja akudele veokategooria 0.

- 377 Liitiumioon- ja liitiummetallelemente ja akusid ning selliseid elemente ja akusid sisaldavaid seadmeid, kui neid veetakse kõrvaldamisele või ringlussevõtuks, kas pakituna koos muude kui liitiumioonakudega või ilma nendeta, võib pakkida vastavalt alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirjale P 909.

Nendele elementidele ja akudele ei kohaldu alajao 2.2.9.1.7 lõigete (a) kuni (e) nõuded.

Pakendid peavad olema märgistatud „LIITIUMAKUD KÕRVALDAMISEKS” (LITHIUM BATTERIES FOR DISPOSAL) või „LIITIUMAKUD RINGLUSSEVÕTUKS” (LITHIUM BATTERIES FOR RECYCLING).

Tuvastatud kahjustatud või defektseid akusid tohib vedada vastavalt erisättele 376 ja need tuleb pakkida vastavalt alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirjale P 908 või alajao 4.1.4.3 pakkimiseeskirjale LP 904, kui see on kohaldatav.

- 378 Kiirgusandureid, mis sisaldavad seda gaasi mittekorduva täitmisega survestatud anumates, mis ei vasta peatüki 6.2 nõuetele ja alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirjale P 200, võib vedada selle kirje all siis, kui järgnevad tingimused on täidetud:

- (a) Ühegi anuma töö rõhk ei ole suurem kui 50 baari;
- (b) Anuma maht ei ole suurem kui 12 liitrit;
- (c) Iga anuma minimaalne lõhkemis rõhk peab olema vähemalt kolmekordne töö rõhk, kui kiirgusandur on varustatud rõhualandusseadmega, ja vähemalt neljakordne töö rõhk, kui kiirgusandur pole varustatud rõhualandusseadmega.
- (d) Iga anum on valmistatud materjalist, mis purunemisel ei killustu;
- (e) Iga andur on toodetud registreeritud kvaliteedi tagamise programmi raames;

**MÄRKUS:** Selleks sobib standard ISO:9001.

- (f) Andureid veetakse tugevates välispakendites. Täielik pakend peab läbima 1,2 meetri kõrguselt kukumiskatse ilma anduri või välispakendi purunemiseta. Andureid sisaldavad seadmed tuleb pakkida tugevasse välispakendisse, välja

arvatud juhul, kui seade, milles andur paikneb, pakub andurile samaväärset kaitset; ja

(g) Veodokument peab sisaldama järgmisi sõnu: „Transport vastavalt erisättele 378”.

Kiirgusandurid, kaasa arvatud kiirguse avastamissüsteemi andurid, ei kuulu ADR-i teiste nõuete alla, tingimusel et need vastavad ülaltoodud nõuetele (a)–(f) ning anduri anuma mahutavus ei ületa 50 ml.

379 Veevaba ammoniaak, mis on adsorbeerunud või absorbeerunud tahkisele, mis paikneb ammoniaagi jaotussüsteemis või anumad, mis on mõeldud sellise süsteemi jaoks, ei pea täitma ADR-i teisi tingimusi, kui järgmised tingimused on täidetud:

- (a) Adsorbeerumine või absorbeerumine vastab järgmistele tingimustele:
  - (i) Temperatuuril 20 °C on rõhk anumad väiksem kui 0,6 baari;
  - (ii) Temperatuuril 35 °C on rõhk anumad väiksem kui 1 baar;
  - (iii) Temperatuuril 85 °C on rõhk anumad väiksem kui 12 baari.
- (b) Adsorbeerival või absorbeerival materjalil ei ole klassides 1 kuni 8 loetletud ohtlikke omadusi;
- (c) Anumad tohib olla maksimaalselt 10 kg ammoniaaki; ja
- (d) Adsorbeerunud või absorbeerunud ammoniaaki sisaldavad anumad vastavad järgnevatele tingimustele:
  - (i) Anumad peavad olema tehtud ammoniaagiga kokkusobivast materjalist nagu määratud standardis ISO 11114-1:2012;
  - (ii) Anumad ja nende sulgemisvahendid peavad olema hermeetiliselt suletavad ning võimelised hoidma kinni tekkivat ammoniaaki;
  - (iii) Iga anum peab suutma taluda 85 °C juures tekkivat rõhku, kusjuures mahtpaisumine ei tohi olla suurem kui 0,1%;
  - (iv) Iga anum peab olema varustatud seadmega, mis võimaldab gaasil välja pääseda ilma ägeda purunemise, plahvatuse või väljapaiskumiseta, kui rõhk ületab 15 baari; ja
  - (v) Iga anum peab suutma taluda rõhku 20 baari ilma lekkimata juhul, kui rõhualandusseade deaktiveeritakse.

Kui ammoniaaki veetakse ammoniaagi jaotussüsteemis, siis peavad anumad olema ühendatud jaoturiga nii, et kogu süsteemi tugevus on sama kui ühe anuma puhul.

Selles erisättes mainitud mehaanilist tugevust tuleb katsetada anuma prototüübi ja/või jaoturi peal, mis on täidetud nominaalmahuni ja mille temperatuuri tõstetakse kuni määratud rõhu saavutamiseni.

Katsetulemused tuleb dokumenteerida, need peavad olema jälgitavad ning vajaduse korral tuleb need edastada asjassepuutuvatele asutustele.

380 *(Reserveeritud)*

381 *(Reserveeritud)*

382 Polümeerkuuli materjal võib olla polüstüreen, polü (metüül-metakrülaat) või muu polümeerne materjal. Kui on võimalik näidata, et „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” III osa alajao 38.4.4 kohases katses U1 (kergestisüttivaid aure tõenäoliselt põhjustavate ainete katsemeetod) ei teki kergestisüttivaid aure, mis viiksid kergestisüttiva keskkonna tekkeni, siis ei pea paisuvaid polümeerkuule klassifitseerima selle ÜRO numbri alla. Katse tuleb sooritada ainult siis, kui soovitakse aine klassifikatsiooni kustutada.

383 Tselluloidist toodetud lauatennisepallid ei kuulu ADR-i alla, kui ühe lauatennisepalli mass ei ole suurem kui 3,0 g ja lauatennisepallide kogukaal saadetises ei ole suurem kui 500 g saadetise kohta.

384 (*Reserveeritud*)

385 Käesolev kirje kehtib sõidukite kohta, mis töötavad kergestisüttival vedelikul või gaasil põhineva sise põlemismootori või kütuseelemendi jõul.

Hübriidsed elektrisõidukid, mis liiguvad nii sise põlemismootori kui märgaku, naatriumaku, liitiummetallaku või liitiumioonaku jõul, ja mida veetakse koos paigaldatud akudega, tuleb määrata selle kirje alla. Sõidukitele, mis liiguvad märgaku, naatriumaku, liitiummetallaku või liitiumioonaku jõul, ja mida veetakse koos paigaldatud akudega, tuleb määrata ÜRO nr 3171 AKUJÕUALLIKAGA SÕIDUK (vt erisäte 240).

Selles erisättes tähendab sõiduk iseliikuvat aparati, mis on mõeldud ühe või enama inimese või kaupade veoks. Sellised sõidukid on näiteks autod, mootorrattad, veoautod, vedurid, skautrid, kolme- või neljarattalised sõidukid või mootorrattad, murutraktorid, iseliikuvad põllumajandus- või ehitusseadmed, paadid ja õhusõidukid.

Ohtlikud veosed, näiteks akud, turvapadjad, tulekustutid, surugaasi akumulaatorid, ohutusseadmed ja muud sõiduki struktuursed osad, mis on vajalikud sõiduki toimimiseks või juhi või sõitjate ohutuseks, peavad olema kindlalt paigaldatud sõidukisse ning need ei kuulu muul moel ADR-i alla. Liitiumakud peavad aga vastama alajao 2.2.9.1.7 nõuetele, välja arvatud erisättes 667 toodud juhtudel.

386 Kui ainete stabiliseerimiseks kasutatakse temperatuurikontrolli, siis kohalduvad alajagu 2.2.41.1.17, peatüki 7.2 erisäte V8, peatüki 8.5 erisäte S4 ja peatüki 9.6 nõuded. Kui kasutatakse keemilist stabiliseerimist, siis peab pakendi, IBC või paagi veoks üle andnud isik tagama, et stabiliseerimise tase on piisav, et vältida ohtlikku polümerisatsiooni pakendis, IBC-s või paagis, kui lasti keskmine temperatuur tõuseb kuni 50 °C-ni või teisaldatava paagi korral kuni 45 °C-ni. Kui keemiline stabiliseerimine muutub veo jooksul eeldatavate madalate temperatuuride tõttu ebatõhusaks, siis nõutakse temperatuurikontrolli. Selle otsuse langetamisel tuleb võtta arvesse tegureid nagu pakendi, IBC või paagi mahutavus ja kuju ning olemasoleva soojustuse mõju, aine temperatuur veoks andmisel, teekonna kestus ning teekonna jooksul tüüpiliselt esinevad temperatuuritingimused (arvestades ka aastaaega), kasutatava stabilisaatori tõhusus ja muud omadused, eeskirjadega määratud juhtseadmete kasutamine (nt nõue kaitsta soojusallikate eest, kaasa arvatud muud kaubad, mida veetakse keskkonnatemperatuurist kõrgemal temperatuuril) ja muud asjassepuutuvad tegurid.

387–499 (*Reserveeritud*)

500 (*Kustutatud*)

501 Sulas olekus naftaleeni kohta vt ÜRO nr 2304.

502 ÜRO nr 2006 nitrotselluloosil põhinevad, isekuumelevad plastid, n.o.s, ja 2002 tselluloidijäätmed on klassi 4.2 kuuluvad ained.

503 Sulas olekus valge fosfori kohta vt ÜRO nr 2447.

- 504 ÜRO nr 1847 kaaliumsulfiid, hüdreeritud, mis sisaldab vähemalt 30% kristallvett, ÜRO nr 1849 naatriumsulfiid, hüdreeritud, mis sisaldab vähemalt 30% kristallvett, ja ÜRO nr 2949 naatriumvesiniksulfiid, mis sisaldab vähemalt 25% kristallvett, on klassi 8 kuuluvad ained.
- 505 ÜRO nr 2004 magneesiumdiamiid on klassi 4.2 kuuluv aine.
- 506 Leelismuldmetallid ja leelismuldmetallide sulamid pürofoorses vormis on klassi 4.2 kuuluvad ained.
- ÜRO nr 1869 magneesium või magneesiumi sulamid, mis sisaldavad üle 50% magneesiumit graanulite, laastude või ribadena, on klassi 4.1 kuuluvad ained.
- 507 ÜRO nr 3048 alumiiniumfosfiidpestitsiidid lisanditega, mis pidurdavad mürgiste, tuleohtlike gaaside eraldumist, on klassi 6.1 kuuluvad ained.
- 508 ÜRO nr 1871 titaanhüdriid ja ÜRO nr 1437 tsirkooniumhüdriid on klassi 4.1 kuuluvad ained. ÜRO nr 2870 alumiiniumboorhüdriid on klassi 4.2 kuuluv aine.
- 509 ÜRO nr 1908 kloriti lahus on klassi 8 kuuluv aine.
- 510 ÜRO nr 1755 kroomhappe lahus on klassi 8 kuuluv aine.
- 511 ÜRO nr 1625 elavhõbe(II)nitraat, ÜRO nr 1627 elavhõbe(I)nitraat ja ÜRO nr 2727 talliumnitraat, on klassi 6.1 kuuluvad ained. Tahkes olekus tooriumnitraat, uranüülnitraatheksahüdraadi lahus ja tahke uranüülnitraat on klassi 7 kuuluvad ained.
- 512 ÜRO nr 1730 vedel antimonpentakloriid, ÜRO nr 1731 antimonpentakloriidi lahus, ÜRO nr 1732 antimonpentafluoriid ja ÜRO nr 1733 antimontrikloriid on klassi 8 kuuluvad ained.
- 513 ÜRO nr 0224 baariumasiid, kuiv või niiske, sisaldab alla 50 massi% vett, on klassi 1 kuuluv aine. ÜRO nr 1571 baariumasiid, niiske, sisaldab vähemalt 50 massi% vett, on klassi 4.1 kuuluv aine. ÜRO nr 1854 baariumi sulamid, isesüttivad, on klassi 4.2 kuuluvad ained. ÜRO nr 1445 baariumkloraat, ÜRO nr 1446 baariumnitraat, ÜRO nr 1447 baariumperkloraat, tahke, ÜRO nr 1448 baariumpermanganaat, ÜRO nr 1449 baariumperoksiid, ÜRO nr 2719 baariumpomaat, ÜRO nr 2741 baariumhüpoklorit, sisaldab rohkem kui 22% kättesaadavat kloori, ÜRO nr 3405 baariumkloriidi lahus ning ÜRO nr 3406 baariumperkloriidi lahus on klassi 5.1 kuuluvad ained. ÜRO nr 1565 baariumtsüaniid ja ÜRO nr 1884 baariumoksiid on klassi 6.1 ained.
- 514 ÜRO nr 2464 berülliumnitraat on klassi 5.1 kuuluv aine.
- 515 ÜRO nr 1581 kloropikriini ja metüülbromiidi segu ja ÜRO nr 1582 kloropikriini ja metüülkloriidi segu on klassi 2 kuuluvad ained.
- 516 ÜRO nr 1912 metüülkloriidi ja metüleenkloriidi segu on klassi 2 kuuluv aine.
- 517 ÜRO nr 1690 naatriumfluoriid, tahke, ÜRO nr 1812 kaaliumfluoriid, tahke, ÜRO nr 2505 ammoniumfluoriid, ÜRO nr 2674 naatriumfluorosilikaat, ÜRO nr 2856 fluorosilikaadid, n.o.s, ÜRO nr 3415 naatriumfluoriidi lahus ning ÜRO nr 3422 kaaliumfluoriidi lahus on klassi 6.1 kuuluvad ained.
- 518 ÜRO nr 1463 veevaba kroomtrioksiid (tahke kroomhape) on klassi 5.1 kuuluv aine.
- 519 ÜRO nr 1048 veevaba vesinikbromiid on klassi 2 kuuluv aine.

- 520 ÜRO nr 1050 veevaba vesinikkloriid on klassi 2 kuuluv aine.
- 521 Tahked kloritid ja hüpokloritid on klassi 5.1 kuuluvad ained.
- 522 ÜRO nr 1873 perkloorhappe vesilahus, mis sisaldab rohkem kui 50 massi%, kuid mitte rohkem kui 72 massi% puhast hapet, on klassi 5.1 kuuluv aine. Perkloorhappe vesilahuseid, mis sisaldavad rohkem kui 72 massi% puhast hapet, või perkloorhappe segusid mis tahes vedelikuga peale vee ei ole lubatud vedada.
- 523 ÜRO nr 1382 veevaba kaaliumsulfiid ja ÜRO nr 1385 veevaba naatriumsulfiid ja nende hüdraadid, mis sisaldavad vähem kui 30% kristallvett, ning ÜRO nr 2318 naatriumhüdrosulfiid, mis sisaldab vähem kui 25% kristallvett, on klassi 4.2 kuuluvad ained.
- 524 ÜRO nr 2858 viimistletud tsirkooniumist tooted paksusega 18 µm või rohkem on klassi 4.1 kuuluvad ained.
- 525 Anorgaaniliste tsüaniidide lahused, mille tsüaniidi ionide kogusisaldus on üle 30%, tuleb klassifitseerida I pakendigrupi; lahused, mille tsüaniidi ionide kogusisaldus on rohkem kui 3%, kuid mitte üle 30%, II pakendigrupi; ja lahused, mille tsüaniidi ionide kogusisaldus on rohkem kui 0,3%, kuid mitte üle 3%, III pakendigrupi.
- 526 ÜRO nr 2000 tselluloid on määratud klassi 4.1.
- 528 ÜRO nr 1353 nõrgalt nitreeritud, mitte-isekuumeneva tselluloosiga immutatud kiud või kangad kuuluvad klassi 4.1 ainete hulka.
- 529 ÜRO nr 0135 elavhõbe(II)fulminaat, niiske, sisaldab vähemalt 20 massi% vett või alkoholi ja vee segu on klassi 1 kuuluv aine. Elavhõbe(I)kloriid (kalomel) on klassi 9 kuuluv aine (ÜRO nr 3077).
- 530 ÜRO nr 3293 hüdrasiini vesilahus, mis ei sisalda üle 37 massi% hüdrasiini, on klassi 6.1 kuuluv aine.
- 531 Segud, mille leekpunkt on alla 23 °C ja mis sisaldavad üle 55% nitrotselluloosi, olenemata sellest, milline on selle lämmastikusisaldus, või mis ei sisalda üle 55% nitrotselluloosi, mille lämmastikusisaldus on üle 12,6% (kuivmassi järgi), on klassi 1 (vt ÜRO nr 0340 või 0342) või klassi 4.1 (ÜRO nr 2555, 2556 või 2557) kuuluvad ained.
- 532 ÜRO nr 2672 ammoniaagi lahus, mis sisaldab üle 10%, kuid mitte üle 35% ammoniaaki, on klassi 8 kuuluv aine.
- 533 ÜRO nr 1198 tuleohtlikud formaldehüüdi lahused on klassi 3 kuuluvad ained. ADR-i nõuded ei kehti tuleohutute formaldehüüdi lahuste kohta, mis sisaldavad vähem kui 25% formaldehüüdi.
- 534 Vaatamata sellele, et mõnedes kliimaatilistes tingimustes võib ÜRO nr 1203 bensiin omada 50 °C juures aururõhku üle 110 kPa (1,10 baari), kuid mitte üle 150 kPa (1,50 baari), tuleb seda ikkagi pidada aineks, mille aururõhk 50 °C juures pole üle 110 kPa (1,10 baari).
- 535 ÜRO nr 1469 pliinitraat, ÜRO nr 1470 pliiperkloraat, tahke, ja ÜRO nr 3408 pliiperkloradi lahus on klassi 5.1 kuuluvad ained.
- 536 Tahke naftaleeni kohta vt ÜRO nr 1334.
- 537 ÜRO nr 2869 titaantrikloriidi mitteisesüttiv segu on klassi 8 kuuluv aine.

- 538 (Tahkes olekus) väavli kohta vt ÜRO nr 1350.
- 539 Isotsüanaatide lahused, mille leekpunkt ei ole vähem kui 23 °C, on klassi 6.1 kuuluvad ained.
- 540 ÜRO nr 1326 niiske hafniumi pulber, ÜRO nr 1352 niiske titaani pulber või ÜRO nr 1358 niiske tsirkooniumi pulber, mis ei sisalda vähem kui 25% vett, on klassi 4.1 kuuluvad ained.
- 541 Nitrotselluloosi segud, mille vee-, alkoholi- või plastifikaatorisisaldus on määratud piirist madalam, on klassi 1 kuuluvad ained.
- 542 See kirje hõlmab talki, mis sisaldab tremoliiti ja/või aktinoliiti.
- 543 ÜRO nr 1005 veevaba ammoniaak, ÜRO nr 3318 ammoniaagi lahus, mis sisaldab üle 50% ammoniaaki, ja ÜRO nr 2073 ammoniaagi lahus, mis sisaldab üle 35%, kuid mitte üle 50% ammoniaaki, on klassi 2 kuuluvad ained.
- 544 ÜRO nr 1032 veevaba dimetüülamiin, ÜRO nr 1036 etüülamiin, ÜRO nr 1061 veevaba metüülamiin ja ÜRO nr 1083 veevaba trimetüülamiin on klassi 2 kuuluvad ained.
- 545 ÜRO nr 0401 niiske dipikrüülsulfiid, mis sisaldab vähem kui 10 massi% vett, on klassi 1 kuuluv aine.
- 546 ÜRO nr 2009 tsirkoonium, kuiv, viimistletud lehed, laastud või keritud traat, mille paksus on alla 18 µm, on klassi 4.2 kuuluv aine. ADR-i nõuded ei kehti kuiva tsirkooniumi viimistletud lehtede, laastude või keritud traadi kohta paksusega 254 µm või rohkem.
- 547 ÜRO nr 2210 maneeb või ÜRO nr 2210 maneebi preparaadid isekuumenevas vormis on klassi 4.2 kuuluvad ained.
- 548 Klorosilaanid, mis veega kokku puutudes eritavad tuleohtlikke gaase, on klassi 4.3 kuuluvad ained.
- 549 Klorosilaanid, mille leekpunkt on alla 23 °C ja mis veega kokku puutudes ei erita tuleohtlikke gaase, on klassi 3 kuuluvad ained. Klorosilaanid, mille leekpunkt on 23 °C või kõrgem ja mis veega kokku puutudes ei erita tuleohtlikke gaase, on klassi 8 kuuluvad ained.
- 550 ÜRO nr 1333 tseerium tahvli, kangi või valandina on klassi 4.1 kuuluv aine.
- 551 Nende isotsüanaatide lahused, mille leekpunkt on alla 23 °C, on klassi 3 kuuluvad ained.
- 552 Metallid ja metallisulamid pulbrilises või muus tuleohtlikus vormis, mis võivad iseeneslikult süttida, on klassi 4.2 kuuluvad ained. Metallid ja metallisulamid pulbrilises või mõnes muus tuleohtlikus vormis, mis veega kokku puutudes eritavad tuleohtlikke gaase, on klassi 4.3 kuuluvad ained.
- 553 See vesinikperoksiidi ja peroksäädikhappe segu ei tohi laboratoorsetel katsetel (vt „Katsete ja kriteeriumide käsiraamat”, II osa, 20. jagu) kaviteeritud olekus detoneerida ega üldse süttida ja ei tohi piiratud olekus kuumutamisel reageerida ega plahvatada. Ühend peab olema termiliselt stabiilne (isekiireneva lagunemise temperatuur 50 kg saadetise kohta 60 °C või kõrgem) ning desensibiliseerimiseks peab kasutama peroksäädikhappes sobivat vedelikku. Neile nõuetele mittevastavaid ühendeid loetakse klassi 5.2 kuuluvateks aineteks (vt „Katsete ja kriteeriumide käsiraamat”, II osa, peatükk 20.4.3 (g)).



- 554 Metallhüdroiidid, mis veega kokkupuutes eritavad tuleohtlikke gaase, on klassi 4.3 kuuluvad ained. ÜRO nr 2870 alumiiniumboorhüdroiid või ÜRO nr 2870 alumiiniumboorhüdroiid seadmetes on klassi 4.2 kuuluvad ained.
- 555 Metallide mittemürgine tolm ja pulber mitte-isesüttivas vormis, mis aga veega kokkupuutes eritavad tuleohtlikke gaase, on klassi 4.3 kuuluvad ained.
- 556 Metallorgaanilised ühendid ja nende lahused, mis iseeneslikult süttivad, on klassi 4.2 kuuluvad ained. Tuleohtlikud lahused metallorgaaniliste ühenditega kontsentratsioonis, mis kokkupuutel veega ei erita tuleohtlikke gaase ohtlikes kogustes ega sütti iseeneslikult, on klassi 3 kuuluvad ained.
- 557 Metallide tolm ja pulber pürofoorses vormis on klassi 4.2 kuuluvad ained.
- 558 Metallid ja metallide sulamid pürofoorses vormis on klassi 4.2 kuuluvad ained. Metallid ja metallide sulamid, mis veega kokkupuutes ei erita tuleohtlikke gaase ning mis pole pürofoorsed või isekuumenevad, kuid mis on kergelt süüdatavad, on klassi 4.1 kuuluvad ained.
- 559 *(Kustutatud)*
- 560 Kõrgtemperatuurine vedelik, n.o.s., temperatuuril 100 °C või üle selle (kaasa arvatud sulas olekus metallid ja sulas olekus soolad) ja leekpunktiga aine puhul allpool leekpunkti on klassi 9 kuuluv aine (ÜRO nr 3257).
- 561 Kloroformaadid, millel on peamiselt sööbivad omadused, on klassi 8 kuuluvad ained.
- 562 Iseeneslikult süttivad metallorgaanilised ühendid on klassi 4.2 kuuluvad ained. Veega reageerivad, tuleohtlikud metallorgaanilised ühendid on klassi 4.3 kuuluvad ained.
- 563 ÜRO nr 1905 seleenhape on klassi 8 kuuluv aine.
- 564 ÜRO nr 2443 vanaadiumoksütrikloriid, ÜRO nr 2444 vanaadiumtetrakloriid ja ÜRO nr 2475 vanaadiumtrikloriid on klassi 8 kuuluvad ained.
- 565 Määratlemata jäätmed, mis on tekkinud inimeste/loomade meditsiinilise/veterinaarse ravi või bioloogilise uurimistöö käigus ja mis tõenäoliselt ei sisalda klassi 6.2 kuuluvaid aineid, määratakse selle kirje alla. Desinfitseeritud kliinilised jäätmed või bioloogilise uurimistöö tulemusena tekkinud jäätmed, mis eelnevalt sisaldasid nakkusohtlikke aineid, ei kuulu klassi 6.2 nõuete alla.
- 566 ÜRO nr 2030 hüdrasiini vesilahus, mis ei sisalda üle 37 massi% hüdrasiini, on klassi 8 kuuluv aine.
- 567 *(Kustutatud)*
- 568 Baariumasiid, mis sisaldab määratud piirist vähem vett, on klassi 1 aine, ÜRO nr 0224.
- 569–579 *(Reserveeritud)*
- 580 *(Kustutatud)*

- 581 Käesolev kirje hõlmab propadieeni ja 1–4% metüülatsetüleenini segusid ning järgnevaid segusid:

Segu	Sisaldus (mahuprotsent)			Lubatav tehniline nimetus vastavalt alajaole 5.4.1.1.
	Metüülatsetüleen ja propadieen, mitte üle	Propaan ja propüleen, mitte üle	C4-küllastunud süsivesinikud, mitte vähem kui	
P1	63	24	14	„Segu P1“
P2	48	50	5	„Segu P2“

- 582 Selle kirje alla kuuluvad muu hulgas tähega R viidatud gaaside segud, millel on järgnevad omadused:

Segu	Maksimaalne aururõhk 70 °C juures (MPa)	Minimaalne tihedus 50 °C juures (kg/l)	Lubatav tehniline nimetus vastavalt alajaole 5.4.1.1.
F1	1,3	1,30	„Segu F1“
F2	1,9	1,21	„Segu F2“
F3	3,0	1,09	„Segu F3“

**MÄRKUS 1:** Triklorofluorometaan (külmutusgaas R 11), 1,1,2-trikloro-1,2,2-trifluoroetaan (külmutusgaas R 113), 1,1,1-trikloro-2,2,2-trifluoroetaan (külmutusgaas R 113a), 1-kloro-1,2,2-trifluoroetaan (külmutusgaas R 133) ja 1-kloro-1,1,2-trifluoroetaan (külmutusgaas R 133b) ei ole 2. klassi ained. Need võivad aga kuuluda segude F1 kuni F3 koostisse.

**MÄRKUS 2:** Viidatud tihedused vastavad triklorofluorometaani (1,30 kg/l), diklorodifluorometaani (1,21 kg/l) ja klorodifluorometaani (1,09 kg/l) tihedusele.

- 583 Antud kirje alla kuuluvad muu hulgas järgnevate omadustega gaaside segud:

Segu	Maksimaalne aururõhk 70 °C juures (MPa)	Minimaalne tihedus 50 °C juures (kg/l)	Lubatav tehniline nimetus <sup>(a)</sup> vastavalt alajaole 5.4.1.1.
A	1,1	0,525	„Segu A“ või „Butaan“
A01	1,6	0,516	„Segu A01“ või „Butaan“
A02	1,6	0,505	„Segu A02“ või „Butaan“
A0	1,6	0,495	„Segu A0“ või „Butaan“
A1	2,1	0,485	„Segu A1“
B1	2,6	0,474	„Segu B1“
B2	2,6	0,463	„Segu B2“
B	2,6	0,450	„Segu B“
C	3,1	0,440	„Segu C“ või „Propaan“

<sup>(a)</sup> Veo puhul paakides võib kaubanimetusi „butaan“ ja „propaan“ kasutada ainult täiendavalt.

- 584 Selle gaasi kohta ADR-i nõuded ei kehti, kui:
- see on gaasilises olekus;
  - see ei sisalda rohkem kui 0,5 % õhku;
  - seda hoitakse metallist kapslites, millel pole defekte, mis võiksid kapslite tugevust vähendada;
  - kui on kindlustatud kapsli sulguri tihedus;
  - kapsel ei sisalda seda gaasi üle 25 g;
  - kapsel ei sisalda seda gaasi üle 0,75 g oma mahu cm<sup>3</sup> kohta.
- 585 *(Kustutatud)*
- 586 *(Kustutatud)*
- 587 ADR-i nõuded ei kehti baariumstearaadi ja baariumtitanaadi kohta.
- 588 ADR-i nõuded ei kehti tahkete, hüdraatunud alumiiniumbromiidi ja alumiiniumkloriidi vormide kohta.
- 589 *(Kustutatud)*
- 590 ADR-i nõuded ei kehti raudkloriidheksahüdraadi kohta.
- 591 ADR-i nõuded ei kehti pliisulfaadi kohta, mis ei sisalda üle 3% vaba hapet.
- 592 ADR-i nõuded ei kehti tühjade, puhastamata pakendite (kaasa arvatud tühjade IBC-de ning suurpakendite), tühjade paaksõidukite, tühjade kergpaakide, tühjade teisaldatavate paakide, tühjade paakkonteinerite ja tühjade väikekonteinerite kohta, mis on seda ainet sisaldanud.
- 593 ADR-i nõuded ei kehti selle gaasi kohta, mis on mõeldud näiteks meditsiiniliste või bioloogiliste proovide jahutamiseks, kui seda hoitakse kahekordsete seintega anumas, mis vastab alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirja P203 punkti (6) avatud krüotehnilisi anumaid käsitlevatele sätetele, välja arvatud jaos 5.5.3 täpsustatud juhtudel.
- 594 ADR-i nõuded ei kehti järgmiste esemete kohta, mis on toodetud ja täidetud tootjariigi eeskirjade kohaselt:
- (a) ÜRO nr 1044 tulekustutid, mis on varustatud tahtmatu tühjenemise vastase kaitsega, kui
    - nad on pakitud tugevatesse välispakenditesse; või
    - tegu on suurte tulekustutitega, mis vastavad pakkimiseeskirja P003 erilise pakkimise sättele PP91 punktis 4.1.4.1;
  - (b) ÜRO nr 3164 rõhu all olevad pneumaatilised või hüdraulilised esemed, mis on tänu jõuülekandele, sisemisele tugevusele või ehitusstandarditele konstrueeritud nii, et need taluvad suuremaid rõhkusid kui gaasi siserõhk, kui nad on pakitud tugevasse välisesse pakendisse.
- MÄRKUS:** „Tootjariigi eeskirjade kohaselt” tähendab tootjariigis või kasutusriigis kohaldatavaid sätteid.
- 596 ADR-i nõuded ei kehti kaadmümpigmentide, nagu kaadmümsulfiidide, kaadmümsulfoselenide ja kõrgemate rasvhapete kaadmümisoolade (nt kaadmümsstearaadi) kohta.

597 ADR-i nõuded ei kehti äädikhappe lahuste kohta, mis ei sisalda üle 10 massi% puhast hapet.

598 ADR-i nõuded ei kehti järgmiste akude kohta:

a) uued akud, kui:

- nad on kinnitatud selliselt, et nad ei saa libiseda, kukkuda või saada vigastatud;
- nad on varustatud kandeseadmetega, välja arvatud juhul, kui nad on sobivalt virnastatud, nt kaubaalustel;
- väliskestal puuduvad ohtlikud leelise või happe jäljed;
- nad on kaitstud lühise vastu;

b) kasutatud akud, kui:

- nende kestad on vigastamata;
- nad on kinnitatud selliselt, et nad ei saa lekkida, libiseda, kukkuda või saada vigastatud, nt virnastatuna kaubaalustele;
- veoste väliskestal puuduvad ohtlikud leelise või happe jäljed;
- nad on kaitstud lühise vastu.

„Kasutatud akud” on akud, mida veetakse nende normaalse tööea lõppedes korduvkasutuse eesmärgil.

599 *(Kustutatud)*

600 ADR-i nõuded ei kehti sulatatud ja tahkestatud vanaadiumpentoksiidi kohta.

601 ADR-i nõuded ei kehti kasutusvalmite farmaatsiatoodete (ravimite) kohta, mis on jaemüügiks või isiklikuks või koduseks kasutamiseks toodetud ning pakitud ained.

602 Fosforsulfiide, mis pole vabad kollasest ja valgest fosforist, ei tohi veoks lubada.

603 Veevaba vesiniktsüaniidi, mis ei vasta ÜRO nr 1051 või ÜRO nr 1614 kirjeldusele, ei tohi veoks lubada. Vesiniktsüaniid (vesiniktsüaniidhape), mis sisaldab vähem kui 3% vett, on stabiilne, kui tema pH väärtus on  $2,5 \pm 0,5$  ja vedelik on selge ja värvitu.

604–606 *(Kustutatud)*

607 Kaaliumnitraadi ja naatriumnitriti segusid ammooniumsoolaga ei tohi veoks lubada.

608 *(Kustutatud)*

609 Tetranitrometaani, mis pole vaba põlevatest lisanditest, ei tohi veoks lubada.

610 Selle aine vedu on keelatud, kui see sisaldab üle 45% vesiniktsüaniidi.

611 Ammooniumnitraati, mis sisaldab üle 0,2% põlevaid aineid (kaasa arvatud igasugused orgaanilised ained, väljendatud süsinikuna), ei tohi veoks lubada, välja arvatud juhul, kui see on klassi I kuuluva aine või eseme osa.

- 612 (*Reserveeritud*)
- 613 Kloorhappe lahust, mis sisaldab üle 10% kloorhapet ja kloorhappe segusid igasuguste vedelikega peale vee, ei tohi veoks lubada.
- 614 2,3,7,8-tetraklorodibenso-p-dioksiini (TCDD) ei tohi veoks lubada kontsentratsioonides, mida peetakse alajaos 2.2.61.1 toodud kriteeriumide alusel väga mürgisteks.
- 615 (*Reserveeritud*)
- 616 Ained, mis sisaldavad üle 40% vedelaid lämmastikestreid, peavad vastama jaos 2.3.1 määratud eksudatsioonikatsele.
- 617 Lisaks lõhkeaine tüübile peab olema saadetisele märgitud ka lõhkeaine kaubanduslik nimetus.
- 618 Anumates, mis sisaldavad 1,2-butadieeni, ei tohi hapniku kontsentratsioon gaasilises olekus ületada 50 ml/m<sup>3</sup>.
- 619–622 (*Reserveeritud*)
- 623 ÜRO nr 1829 vääveltrioksiid peab olema stabiliseeritud. Vähemalt 99,95% puhtusastmega vääveltrioksiidi võib vedada paakides ilma inhibiitoriteta tingimusel, et selle temperatuur hoitakse 32,5 °C juures või üle selle. Sellise veose puhul tuleb veodokumenti teha mäрге: „**Veetava aine minimaalne temperatuur vähemalt 32,5 °C**”, mis viitab selle aine veole kehtestatud tingimustele temperatuuril vähemalt 32,5 °C.
- 625 Neid aineid sisaldavad saadetised peavad olema selgelt tähistatud järgmiselt:  
„**ÜRO 1950 AEROSOLID**” (ingl k *UN 1950 AEROSOLS*)
- 626–627 (*Reserveeritud*)
- 632 Peetakse iseeneslikult süttivaks (pürofoorseks).
- 633 Seda ainet sisaldavad saadetised ja väikekonteinerid peavad kandma tähistust: „**Hoida eemal süüteallikatest**”. See tähistus peab olema lähteriigi ametlikus keeles ja lisaks, kui see keel pole inglise, prantsuse või saksa keel, ka inglise, prantsuse või saksa keeles, välja arvatud juhul, kui veost osavõtvate riikide vahel sõlmitud lepingutega on sätestatud teisiti.
- 634 (*Kustutatud*)
- 635 Neid veoseid sisaldavad saadetised ei pea kandma mudeli nr 9 kohast ohumärgist, välja arvatud juhul, kui ese on täielikult pakendi, kasti või muu vahendiga ümbritsetud, mis takistab eseme kohest identifitseerimist.
- 636 a) Seadmetes sisalduvad elemendid ei tohi veo jooksul tühjeneda sellises ulatuses, et tühijooksupinge langeb alla 2 voldi või alla kahe kolmandiku tühjenemata elemendi pingest, kui viimane väärtus on madalam.
- (b) Kuni vahetöötlusrajatiseni:
- liitiumelementidele ja -akudele, mille kogumass on kuni 500 g, või liitiumioonelementidele, mille vatt-tunnid ei ületa 20 Wh, liitiumioonakudele, mille vatt-tunnid ei ületa 100 Wh, liitiummetallelementidele, mille puhul ei ületa liitiumi sisaldus 1 g ja liitiummetallakudele, mille puhul ei ületa liitiumi kogusisaldus 2 g, ja

mis ei ole paigaldatud seadmetesse ning mis on kogutud ja sorteerimise, kõrvaldamise või ringlussevõtu eesmärgil veoks üle antud; ning

- liitiumelementidele ja akudele, mis on paigaldatud kodumajapidamistest pärit seadmetesse, mis on kogutud ja veoks üle antud saastest puhastamiseks, lahtivõtmiseks, ringlussevõtmiseks või kõrvaldamiseks

**MÄRKUS:** „Kodumajapidamistest pärit seadmed“ tähendab seadmeid, mis pärinevad kodumajapidamistest, ja seadmeid, mis pärinevad ärilistest, tööstuslikest, ühiskondlikest ja muudest allikatest, mis oma olemuse ja koguse tõttu sarnanevad kodumajapidamistele. Seadmeid, mida tõenäoliselt kasutatakse nii kodumajapidamistes kui ka muude kasutajate poolt, loetakse kodumajapidamistest pärit seadmeteks.

ei kohaldata ADR-i sätteid, kaasa arvatud erisätet 376 ja alajagu 2.2.9.1.7, kui need täidavad järgmisi tingimusi:

i) täidetud on alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirja P 909 sätted, välja arvatud lisanõuded 1 ja 2;

ii) tagamaks, et liitiumelementide ja -akude kogumass transpordiühiku kohta ei ületa 333 kg, on olemas toimiv kvaliteedisüsteem;

**MÄRKUS:** Segamini olevate liitiumelementide ja -akude koguse hindamiseks võib kasutada kvaliteedisüsteemi kaasatud statistilist meetodit. Pädeva asutuse nõudmisel peavad olema saadaval kvaliteedisüsteemi andmete koopiad.

iii) saadetised kannavad vastavat märget „LIITIUMAKUD KÕRVALDAMISEKS” või „LIITIUMAKUD RINGLUSSEVÕTUKS”.

Kui liitiumelemente või -akusid sisaldavaid seadmeid veetakse ilma pakendita või kaubaalustel vastavalt alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirjale P 909 (3), siis võib selle märke alternatiivselt kinnitada sõiduki või konteineri välispinnale.

637 Geneetiliselt muundatud mikroorganismid ja geneetiliselt muundatud organismid on need, mis pole ohtlikud inimestele või loomadele, kuid mis muudavad loomi, taimi, mikrobioloogilisi aineid ja ökosüsteeme viisil, mis ei saa toimuda looduslikult. Geneetiliselt muundatud mikroorganismidele ja geneetiliselt muundatud organismidele ei kehti ADR-i nõuded, kui päritolu-, transiidi- ja sihtriigi pädevad asutused on andnud loa neid kasutada<sup>3</sup>.

Elusaid selgroogseid või selgrootuid loomi ei tohi kasutada selle ÜRO numbriga alla klassifitseeritud ainete vedamiseks, välja arvatud juhul, kui neid aineid ei saa muud moodi vedada.

Selle ÜRO numbriga alla käivate kiiresti riknevate ainete veol tuleb märkida veodokument: „**Jahutada +2 °C / +4 °C**” või „**Vedada külmutatult**” või „**Mitte külmutada**”.

638 Isereageerivate ainete seotud ained (vt alajagu 2.2.41.1.19).

639 Vt alajagu 2.2.2.3, klassifikatsioonikood 2F, ÜRO nr 1965, märkus 2.

<sup>3</sup> Vt eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/18/EÜ (geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta; EÜTL 106, 17.4.2001, lk 8–14) C osa, milles on sätestatud Euroopa Ühenduse lubade andmise menetlused.

640 Peatüki 3.2 tabeli A veerus (2) näidatud füüsilised ja tehnilised omadused määravad erinevad paagikoodid sama pakendigrupi ainete veoks ADR-i paakides.

Paagis veetava toote füüsiliste ja tehniliste omaduste identifitseerimiseks tuleb ainult veo puhul ADR-i paakides lisada veodokumendis nõutud andmetele järgmine informatsioon:

„Erisäte 640X”, kus „X” on suurtäht, mis on toodud pärast viidet Peatüki 3.2 tabeli A veerus (6) toodud erisättele 640.

Need andmed võib siiski ära jätta sellise paagitüübi puhul, mis teatud ÜRO numbriga teatud pakendigrupi ainete puhul vastab vähemalt kõige rangematele nõuetele.

642 Seda ÜRO tüübieeskirjade kirjet ei tohi kasutada vaba ammoniaaki sisaldava ammoniaagi lahuse väetise vedamiseks, välja arvatud juhul, kui see on lubatud alajaos 1.1.4.2.

643 Kivi või killustikku sisaldava asfaldisegu suhtes ei kehti klassi 9 nõuded.

644 Seda ainet lubatakse veoks tingimusel, et:

- veetava aine 10% vesilahuse pH jääb mõõtmisel vahemikku 5–7;
- lahus ei sisalda üle 0,2% põlevat materjali või klooriühendeid kogustes, milles kloori tase ületab 0,02%.

645 Peatüki 3.2 tabeli A veerus (3b) toodud klassifitseerimiskoodi kasutatakse ainult ADR-i liikmesriigi pädeva asutuse loal. Luba antakse kirjalikult klassifikatsiooni kinnitustunnistusega (vt alajao 5.4.1.2.1 punkt g) ja varustatakse ainulaadse viitenumbriaga. Kui jaotustesse määratakse alajao 2.2.1.1.7.2 alusel, võib pädev asutus nõuda põhiklassifikatsiooni kontrollimist „Katsete ja kriteeriumide käsiraamatu” I osa 16. jao 6. katseeria katseandmete alusel.

646 ADR-i nõuded ei kehti auru aktiveerimisprotsessi abil saadud süsiniku kohta.

647 Äädika ja toiduainena kasutatava, mitte üle 25 massi% puhast hapet sisaldava äädikhappe vedu toimub ainult järgmiste nõuete kohaselt:

- a) pakendid, kaasa arvatud IBC-d ja suurpakendid, ning paagid peavad olema toodetud roostevabast terasest või plastmaterjalist, mis peab vastu äädika / toiduainena kasutatava äädikhappe korrodeerivale toimele;
- b) pakendid, kaasa arvatud IBC-d ja suurpakendid, ning paagid peavad läbima omanikupoolse visuaalse ülevaatuses vähemalt kord aastas. Ülevaatuses tuleb dokumenteerida ja säilitada vähemalt ühe aasta jooksul. Vigastatud pakendeid, kaasa arvatud IBC-sid ja suurpakendeid, ning paake ei tohi täita;
- c) pakendeid, kaasa arvatud IBC-sid ja suurpakendeid, ning paake tuleb täita selliselt, et toodet ei valgu maha ega jää välispinnale;
- d) tihendid ja sulgurid peavad pidama vastu äädikale / toiduainena kasutatavale äädikhappele. Pakendid, kaasa arvatud IBC-d ja suurpakendid, ning paagid peavad olema pakkija või täitja poolt hermeetiliselt suletud selliselt, et nad normaalsete veotingimuste korral ei lekiks;
- e) kasutada võib klaasist või plastist sisepakendiga kombineeritud pakendeid (vt alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskiri P001), mis täidavad alajagude 4.1.1.1, 4.1.1.2, 4.1.1.4, 4.1.1.5, 4.1.1.6, 4.1.1.7 ja 4.1.1.8 nõudeid;

Ülejäänud ADR-i sätted ei kehti.

648 Selle pestitsiidiga immutatud ning hermeetiliselt mähitud esemete, nagu kartongist plaatide, paberiribade, puuvillapallide ja plastist lehtede kohta ADR-i sätted ei kehti.

649 (Kustutatud)

650 Värvide pakkimis-, tahkestatud ja vedelaid jäätmeid võib vedada II pakendigrupi kohaselt. Lisaks ÜRO nr 1263 II pakendigrupi sätetele võib neid jäätmeid pakkida ja vedada järgmistel tingimustel:

- a) jäätmeid võib pakkida alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirjale P002 või alajao 4.1.4.2 pakkimiseeskirjale IBC06 vastavalt;
- b) jäätmeid võib pakkida täisseitaga veopakendites elastsetesse IBC tüüpidesse 13H3, 13H4 ja 13H5;
- c) punktide a või b all toodud pakendite ja IBC-de katseid võib tahkete ainete seoses läbi viia vastavalt peatükkide 6.1 või 6.5 kohastele nõuetele II pakendigrupi tugevustasemel.

Katsed tuleb läbi viia veoks ette valmistatud pakenditel ja IBC-del, mis on täidetud jäätmeprooviga;

- d) puistveost on lubatud vedada kaetud sõidukites, kinnistes konteinerites või kaetud suurkonteinerites, mis on kõik täisseitaga. Sõiduki või konteineri kere peab olema lekkekindel või muudetud lekkekindlaks, näiteks sobiva piisavalt vastupidava sisemise voodriga;
- e) kui jäätmeid veetakse käesoleva erisätte alusel, tuleb veosed veodokumendis alajao 5.4.1.1.3 kohaselt deklareerida järgmiselt:

„ÜRO 1263 VÄRVI JÄÄTMED, 3, II, (D/E)”, või  
„ÜRO 1263 VÄRVI JÄÄTMED, 3, PG II, (D/E)”.

651 Erisäte V2 (1) ei kehti, kui lõhkeaine puhasmass veoühiku kohta ei ületa 4000 kg, tingimusel, et auto või haagise kohta ei ületa lõhkeaine puhasmass 3000 kg.

652 Roostevabast austeniitterasest, ferriitterasest ja austeniitterasest (Duplex-töötlusega terasest) ning keevitatud titaanist anumates, mis ei vasta peatüki 6.2 nõuetele, kuid on konstrueeritud ja saanud kasutusloa, mille kehtivus algas enne 1. juulit 2004, riiklike lennundust puudutavate õigusaktide sätete kohaselt kuumaõhupallide või kuumaõhudirižablite kütusemahutitena, võib ohtlikke veoseid maanteel vedada, kui on täidetud järgmised tingimused:

- a) need anumad vastavad jao 6.2.1 üldnõuetele;
- b) nende anumate tehniline lahendus ja konstruktsioon on kinnitatud riiklikus lennundusasutuses;
- c) erinevalt alajaos 6.2.3.1.2 esitatust tuleb arvestuslik rõhk leida lähtuvalt ümbritseva keskkonna temperatuurist +40° C; juhul kui:
  - i) erinevalt alajaos 6.2.5.1 esitatust võib balloone toota metall-leheks rullitud ja karastatud tsiviilstandardile vastavast puhtast titaanist, minimaalselt peab olema  $R_m > 450$  MPa,  $\epsilon_A > 20\%$  ( $\epsilon_A$  = pikenemine mõranemise või murdumise korral);
  - ii) roostevabast austeniitterasest, ferriitterasest ja austeniitterasest (Duplex-töötlusega terasest) ning keevitatud titaanist balloone võib kasutada kuni 85%



pingete juures, mida see anum talub garanteeritud tugevuse (Re) korral arvestusliku rõhu juures, mis vastab ümbritseva keskkonna temperatuurile +40° C;

- iii) anumad peavad olema varustatud rõhualandusseadmetega, mille nominaalrõhuks on reguleeritud 26 baari; nende anumate katserõhk ei tohi olla alla 30 baari;
  - d) kui punktis c esitatud tehnilised tingimused ei ole täidetavad, tuleb anumate tehnilise lahenduse puhul lähtuda arvestuslikust temperatuurist 65° C ning nad tuleb varustada rõhualandusseadmetega, mille nominaalrõhk reguleeritakse vastavalt selle riigi pädeva ameti poolt kehtestatud väärtusele, kus toimub vedu;
  - e) anuma korpus peab olema kaetud välise vettpidava vähemalt 25 mm paksuse vahtplastist või muust sarnasest materjalist kattekihiga;
  - f) veo ajal peab anum olema korralikult kinnitatud korvpakendisse või lisatud ohutust tagavate vahendite abil;
  - g) anumad tuleb tähistada hästi nähtava märgisega, millele on kirjutatud, et neid anumaid kasutatakse ainult kuumaõhupallide või kuumaõhudirizaablite kütuseanumatena;
  - h) mahutite maksimaalne kasutusaeg (alates esmakordsest inspekteerimisest) on 25 aastat.
- 653 Selle gaasi veole balloonides, mille katserõhu ja võimsuse korrutis on maksimaalselt 15,2 MPa × liitrit (152 baari × liitrit), ei kohaldata muid ADR-i nõudeid, kui on täidetud järgmised tingimused:
- täidetud on balloonide ehituse ja katsetamise sätted;
  - balloonid asuvad välispakendites, mis vastavalt vähemalt 4. osa kombineeritud pakendite nõuetele. Arvestada tuleb alajagude 4.1.1.1, 4.1.1.2 ja 4.1.1.5 kuni 4.1.1.7 üldisi pakkimissätteid;
  - balloonid ei ole pakitud teiste ohtlike veostega kokku;
  - saadetise kogumass ei ületa 30 kg ja
  - iga saadetis on selgelt ja kustumatult tähistatud: „UN 1006” argoon, kokkusurutud, „UN 1013” süsinikdioksiidi, „UN 1046” heelium, kokkusurutud, või „UN 1066” lämmastik, kokkusurutud, puhul. See tähis on paigutatud rombikujulisele, joonega ümbritsetud pinnale, mille mõõtmed on vähemalt 100 mm x 100 mm.

- 654 Käesoleva kirje alusel on lubatud kõrvaldamise eesmärgil vedada kasutatud tulemasinaid, mis kogutakse eraldi ja antakse vedamiseks vastavalt alajaole 5.4.1.1.3. Neid ei pea kaitsma juhusliku tühjenemise eest, eeldusel et kasutatakse vahendeid rõhu ohtliku tõusu takistamiseks.

Kasutatud tulemasinad (välja arvatud need, mis lekivad või on tugevasti deformeerunud) tuleb pakkida pakkimiseeskirja P003 kohaselt. Lisaks sellele tuleb nende suhtes kohaldada järgmisi sätteid:

- kasutada võib ainult jäiku pakendeid, mille maksimaalne maht on 60 liitrit;
- süttimise vältimiseks tuleb pakendid täita vee või mõne muu sobiva kaitsematerjaliga;
- kõik tulemasinate süüteseadmed peavad olema normaalsetel veotingimustel kaitsematerjaliga kaetud;

- süttiva õhustiku ja rõhu tekkimise vältimiseks peavad pakendid olema piisavalt ventileeritud;
- saadetisi võib vedada ainult ventileeritavates või lahtistes veokites või konteinerites.

Lekkivaid või tugevalt deformeerunud tulemasinaid tuleb vedada päästepakendites tingimusel, et tarvitusele võetakse sobilikud meetmed välistamiseks rõhu ohtliku tõusu.

**MÄRKUS:** erisätet 201 ja alajaos 4.1.4.1 sätestatud pakkimiseeskirja P002 pakkimise erisätteid PP84 ja RR5 ei kohaldata kasutatud tulemasinate suhtes.

- 655 Direktiivi 97/23/EÜ<sup>4</sup> või 2014/68/EL<sup>5</sup> kohaselt konstrueeritud, ehitatud, kinnitatud ja tähistatud balloone ja nende sulgureid, mida kasutatakse hingamisaparaatides, võib vedada peatüki 6.2 nõudeid täitmata tingimusel, et nende suhtes teostatakse alajaos 6.2.1.6.1 määratud ülevaatusi ja katseid ning et alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirjas P200 nimetatud katsete vaheaega ei ületata. Hüdraulilises survekatstes kasutatakse rõhku, mis on märgitud balloonile vastavalt direktiivile 97/23/EÜ<sup>4</sup> või 2014/68/EL<sup>5</sup>.
- 656 (Kustutatud)
- 657 Seda kirjet kasutatakse ainult tehniliselt puha aine puhul; veeldatud naftagaasi koostisosade segude puhul vaata ÜRO nr 1965 või ÜRO nr 1075 koostoimes alajao 2.2.2.3 MÄRKUSEGA 2.
- 658 ÜRO numbrit 1057 TULEMASINAD, mis vastavad standardile EN ISO 9994:2006 + A1:2008 „Välgumihklid – Ohutusnõuded”, ja ÜRO numbrit 1057 TULEMASINATE TÄITEBALLOONID, võib vedada ainult jao 3.4.1 punktide a–h, jao 3.4.2 (välja arvatud 30 kg kogumassi puhul), jao 3.4.3 (välja arvatud 20 kg kogumassi puhul) ning jagude 3.4.11 ja 3.4.12 kohaselt, tingimusel et on täidetud järgmised nõuded:
- a) ühe saadetise kogumass ei ole üle 10 kg;
  - b) selliste saadetiste kogumass sõiduki või suurkonteineri kohta ei ole üle 100 kg ja
  - c) igale välispakendile on selgelt ja vastupidavalt märgitud „ÜRO 1057 TULEMASINAD” (ingl k *UN 1057 LIGHTERS*) või „ÜRO 1057 TULEMASINATE TÄITEBALLOONID” (ingl k *UN 1057 LIGHTER REFILLS*).
- 659 Aineid, millele on peatüki 3.2 tabeli A veergudes 9a ja 11 määratud PP86 või TP7 ja mis seetõttu vajavad õhu eemaldamist aururuumist, ei veeta selle ÜRO numbril all, vaid vastavate peatüki 3.2 tabelis A loetletud ÜRO numbrite all.

**MÄRKUS:** vaata ka alajagu 2.2.2.1.7.

- 660 Kütusena kasutatava gaasi mahuteid, mis on ette nähtud paigaldamiseks seda gaasi sisaldavatele mootorsõidukitele, ei tule vedada ADR-i alajao 4.1.4.1 ning peatükkide 5.2, 5.4 ja 6.2 kohaselt, tingimusel et on täidetud järgmised nõuded:
- a) kütusena kasutatava gaasi mahutid vastavad Euroopa Majanduskomisjoni eeskirja

<sup>4</sup> Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/23/EÜ, 29. mai 1997, surveseadmeid käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜTL 181, 9.7.1997, lk 1–55).

<sup>5</sup> Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/68/EL, 15. mai 2014, surveseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 189, 27.06.2014, lk 164–259).

nr 67 täienduse 2<sup>6</sup>, eeskirja nr 110 täienduse 1<sup>7</sup> või eeskirja nr 115<sup>8</sup> või määruse (EÜ) nr 79/2009<sup>9</sup> koostoimes määrusega (EL) nr 406/2010<sup>10</sup> nõuetele.

- b) kütusena kasutatava gaasi mahutid on lekkekindlad ja väliste vigastusteta, mis võiksid mõjutada nende ohutust.

**MÄRKUS 1:** *Kriteeriumid võib leida standardist ISO 11623:2002 „Transportable gas cylinders – Periodic inspection and testing of composite gas cylinders” (või ISO DIS 19078 „Gas cylinders – Inspection of the cylinder installation, and requalification of high pressure cylinders for the on-board storage of natural gas as a fuel for automotive vehicles”).*

**MÄRKUS 2:** *Kui kütusena kasutatava gaasi mahutid ei ole lekkekindlad, on ületäidetud või vigastustega, mis võivad mõjutada nende ohutust, veetakse neid ainult ADR-i kohastes pääste-surveanumates.*

- c) kui kütusena kasutatava gaasi mahuti on varustatud kahe või enama reas integreeritud ventiiliga, on kaks ventiili suletud selliselt, et on normaalsetel veotingimustel gaasikindlad. Kui olemas on ainult üks ventiil või kui ainult üks ventiil töötab korralikult, suletakse kõik avad, välja arvatud rõhualandusseadme ava, et mahuti oleks normaalsetel veotingimustel gaasikindel.
- d) kütusena kasutatava gaasi mahuteid veetakse selliselt, et on välditud rõhualandusseadme töö takistamine või ventiilide ja kütusena kasutatava gaasi mahutite muude survestatud osade vigastamine ning gaasi juhuslik väljapääsemine normaalsetel veotingimustel. Kütusena kasutatava gaasi mahuti on kinnitatud nii, et on välditud libisemine, veeremine või vertikaalne liikumine.
- e) kütusena kasutatava gaasi mahutid vastavad alajao 4.1.6.8 punkti a, b, c, d või e sätetele.
- f) täidetud on peatüki 5.2 tähistamis- ja märgistamissätted, välja arvatud juhul, kui kütusena kasutatava gaasi mahuteid veetakse teisaldusvahendis. Sel juhul paigaldatakse tähised ja ohumärgised teisaldusseadmele.
- g) Dokumentatsioon
- Iga käesoleva erisätte kohaselt veetava kaubasaadetisega on kaasas veodokument, mis sisaldab vähemalt järgmist teavet:
- i) kütusena kasutatava gaasi mahutis sisalduva gaasi ÜRO number, millele eelnevad tähed „UN”;
- ii) gaasi ohtliku veose tunnusnimetus;

<sup>6</sup> Euroopa Majanduskomisjoni eeskiri nr 67 (Ühtsed sätted, mis käsitlevad:

I. kütusena veeldatud naftagaasi kasutatavate M- ja N- kategooria sõidukite eriseadmete tüübikinnitust;

II. kütusena veeldatud naftagaasi kasutamiseks eriseadmetega varustatud M- ja N-kategooria sõidukite tüübikinnitust seoses asjaomaste seadmete paigaldamisega).

<sup>7</sup> Euroopa Majanduskomisjoni määrus nr 110 (ühtsed sätted, milles käsitletakse: I. kütusena surumaagaasi (CNG) ja/või veeldatud maagaasi (LNG) kasutatavate mootorsõidukite eriosade tüübikinnitust; II. Mootorsõidukite tüübikinnitust seoses tüübikinnituse saanud eriosade paigaldamisega surumaagaasi (CNG) ja/või veeldatud maagaasi (LNG) kasutamiseks asjaomaste mootorsõidukite kütusena).

<sup>8</sup> Euroopa Majanduskomisjoni eeskiri nr 115 (ühtsed sätted, mis käsitlevad: I. mootorsõidukitele veeldatud naftagaasi kasutamiseks paigaldatavate veeldatud naftagaasi lisasüsteemide tüübikinnitust; II. mootorsõidukitele surumaagaasi kasutamiseks paigaldatavate surumaagaasi lisasüsteemide tüübikinnitust).

<sup>9</sup> Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 79/2009, 14. jaanuar 2009, mis käsitleb vesinikkütusega mootorsõidukite tüübikinnitust ja millega muudetakse direktiivi 2007/46/EÜ.

<sup>10</sup> Komisjoni määrus (EL) nr 406/2010, 26. aprill 2010, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 79/2009, mis käsitleb vesinikkütusega mootorsõidukite tüübikinnitust.

- iii) ohumärgise mudeli number;
- iv) kütusena kasutatava gaasi mahutite arv;
- v) veeldatud gaaside puhul igas kütusena kasutatava gaasi mahutis sisalduva gaasi puhasmass kilogrammides ja kokkusurutud gaaside puhul iga kütusena kasutatava gaasi mahuti veemaht liitrites, millele järgneb nominaalne töö rõhk;
- vi) kaubasaatja ja kaubasaaja nimi ja aadress.

Punktid i kuni v peavad olema toodud vastavalt ühele järgmistest näidistest:

Näidis 1: UN 1971 surumaagaas, 2.1, 1 kütusena kasutatava gaasi mahuti mahuga 50 l, 200 bar.

Näidis 2: UN 1965 gaasiliste süsivesinike segu, veeldatud, n.o.s., 2.1, 3 kütusena kasutatava gaasi mahutit, igas 15 kg (puhasmass) gaasi.

**MÄRKUS:** Kehtivad kõik muud ADR-i sätted.

661 (Kustutatud)

662 Balloone, mis ei vasta peatüki 6.2 sätetele ja mida kasutatakse ainult alusel või õhusõidukis, võib vedada täitmisele või ülevaatusele või sealt tagasi, tingimusel et balloonid on konstrueeritud ja ehitatud vastavalt heakskiitva riigi pädeva asutuse poolt heakskiidetud standardile ja kõikidele muudele ADR-i nõuetele, kaasa arvatud:

(a) balloone tuleb vedada koos ventiilide või klappide kaitsega vastavalt alajaole 4.1.6.8;

(b) balloonid tuleb märgistada ja tähistada vastavalt alajagudele 5.2.1. ja 5.2.2; ja

(c) täita tuleb kõiki alajao 4.1.4.1 pakkimiseeskirja P 200 asjaomaseid täitmisenõudeid.

Veodokumendil peab olema peavad olema järgmised sõnad: „Vedu vastavalt erisättele 662” (Carriage in accordance with special provision 662).

663 Seda kirjet võib kasutada pakendite, suurpakendite või IBC-de või nende osade jaoks, mis on sisaldanud ohtlikke kaupu, mida veetakse kõrvaldamiseks, ringlussevõtuks või nende materjali taaskasutamiseks, kuid mitte korrastamiseks, parandamiseks, korrapäraseks hoolduseks, ümbertöötamiseks või korduskasutamiseks ja mis on tühjendatud niipalju, et veoks üleandmise hetkel on ohtlikest kaupadest alles ainult pakendi külge jäänud jäägid.

Ulatus:

Äravisatud, tühjades ja puhastamata pakendites olevad jäägid saavad olla ainult 3., 4.1, 5.1, 6.1, 8. või 9. klassi ohtlikud kaubad. Täiendavalt ei saa need olla:

- Ained, mis on klassifitseeritud pakendigrupi I või millele on määratud „0” peatüki 3.2 tabeli A veerus 7a, ega

- Ained, mis on klassifitseeritud 3. klassi või 4.1 klassi desensibiliseeritud lõhkeaineteks; ega

- Ained, mis on klassifitseeritud 4.1 klassi isereageerivateks aineteks või radioaktiivseks aineks; ega

- Radioaktiivne materjal; ega

- Asbest (ÜRO nr 2212 ja ÜRO nr 2590), polüklooritud bifenuülid (ÜRO nr 2315 ja ÜRO nr 3432) ning polühalogeenitud bifenuülid, halogeenitud monometüüldifenüülmetaanid või polühalogeenitud terfenüülid (ÜRO nr 3151 ja ÜRO nr 3152).

Üldsätted:

Äravisatud, tühjad ja puhastamata pakendeid, milles on jääke, mis kujutavad endast 5.1 klassi peamist või kaasnevat riski, ei tohi pakkida koos teiste äravisatud, tühjade ja puhastamata pakenditega või laadida samasse konteinerisse, sõidukisse või mahtkonteinerisse koos teiste äravisatud, tühjade ja puhastamata pakenditega.

Laadimisplatsil tuleb rakendada dokumenteeritud sorteerimisprotseduure, et tagada vastavus selle kirje all olevate sätetega.

**MÄRKUS:** Kohalduvad ka kõik muud ADR-i sätted.

664 Kui selle kirje alla kuuluvaid ained veetakse püsipaakides (paaksõidukites) või kergpaakides, siis võivad paagid olla varustatud lisaaine seadmetega.

Lisaaine seadmed:

- on osa teenindusseadmetest, mis on mõeldud lisaainete ÜRO nr 1202, ÜRO 1993 pakendigrupp III, ÜRO nr 3082 või mitteohtlike ainete lisamiseks paagi tühjendamise ajal;

- koosnevad sellistest elementidest nagu ühendustorud ja voolikud, sulgemisseadmed, pumbad ja tühjendamisseadmed, mis on püsivalt ühendatud paagi teenindusseadmete tühjendusseadmega;

- hõlmavad kaitsesüsteemi, mis on korpuse lahutamatu osa või püsivalt kinnitatud paagi või paaksõiduki välispinnale.

Alternatiivselt võivad lisaaine seadmed olla ühendustega pakendite ühendamiseks. Viimasel juhul ei loeta pakendit ennast lisaaine seadme osaks.

Sõltuvalt konfiguratsioonist kehtivad järgmised nõuded:

(a) Kaitsesüsteemi ehitus:

(i) Korpuse (või paagi sektsiooni) lahutamatu osa puhul peavad need vastama peatüki 6.8 asjaomastele sätetele.

(ii) Kui kaitsesüsteem on püsivalt kinnitatud paagi või paaksõiduki välispinnale, siis ei kohaldu sellele ADR-i sätted ehituse osas, tingimusel, et see vastab järgnevatele sätetele:

See peab olema tehtud metallist ning selle seinapaksus peab vastama järgmistele miinimumnõuetele:

Materjal	Minimaalne seinapaksus <sup>a</sup>
Roostevaba austeniitteras	2,5 mm
Muud terased	3 mm
Alumiiniumi sulamid	4 mm
Puhas alumiinium (99,8%)	6 mm

<sup>a</sup> Topeltseintega kaitsesüsteemi puhul peab välimise metallseina ja sisemise metallseina paksuste summa vastama määratud seinapaksusele.

Keevisliited peavad vastama alajao 6.8.2.1.23 paragrahvi 1 nõuetele, kuid keevisliite kvaliteedi tagamiseks võib kasutada muid sobivaid meetodeid.

(iii) Lisaaine seadmega ühendatavad pakendid peavad olema metallpakendid ja vastama peatüki 6.1 asjaomastele ehitusnõuetele, kuivõrd need puudutavad konkreetset lisaainet.

(b) Paakide heakskiit

Paakide puhul, mis on varustatud lisaaine seadmetega või mis on mõeldud lisaaine seadmetega varustamiseks, kuid lisaaine seade ei kuulunud algse tüübikinnituse sertifikaadi juurde, kehtivad alajaotise 6.8.2.3.4 sätted.

(c) Kaitsesüsteemi ja lisaainete kasutamine

(i) Ülalmainitud juhtumi (a) (i) korral ei kehti lisanõudeid.

(ii) Ülalmainitud juhtumi (a) (ii) korral ei tohi kaitsesüsteemi kogumahtuvus ületada 400 liitrit ühe sõiduki kohta.

(iii) Ülalmainitud juhtumi (a) (iii) korral ei kohaldu alajaod 7.5.7.5 ja 8.3.3. Pakendid tohib ühendada lisaaine seadmega ainult paagi tühjendamise ajal. Veo ajal peavad sulgurid ja ühendused olema suletud lekkekindlalt.

(d) Lisaaine seadmete katsetamine

Lisaaine seadmele kohalduvad alajao 6.8.2.4 sätted. Juhtumi (a) (ii) korral paagi esmasel, vahe- või perioodilisel ülevaatusel peab lisaseadme kaitsesüsteem läbima ainult välise visuaalse vaatuse ja lekkekindluse katse. Lekkekindluse katse tuleb teha vähemalt 0,2 baarise rõhu juures.

**MÄRKUS:** *ülalmainitud punktis (a) (iii) pakendite korral kehtivad ADR-i asjaomased sätted.*

(e) Veodokument

Asjaomase lisaaine veodokumenti tuleb lisada ainult alajao 5.4.1.1.1 punktide (a) kuni (d) kohane informatsioon. Sellisel juhul tuleb veodokumendile lisada märge „Lisaaine seade“ („Additive device“).

(f) Juhtide koolitus

Juhid, kes on läbinud antud aine veoks paakides alajaole 8.2.1 vastava koolituse, ei pea läbima lisaaine veoks täiendavaid koolitusi.

(g) Ohumärgised ja tähistus

Selle kirja alla kuuluvate ainete ohumärgiseid või tähistusi veo korral püsipaagis (paaksõidukis) või kergpaagis vastavalt peatükile 5.3 lisaaine seade või nendes sisalduv lisaaine ei mõjuta.

665 4.2 klassi klassifikatsioonikriteeriumidele vastav ja pakendigrupi III kuuluv pulbristamata kivisüsi, koks ja antratsiit ei kuulu ADR-i alla.

666 Sõidukid, millele on määratud ÜRO nr 3166 või ÜRO nr 3171, ja akujõuallikaga sõidukid, millele on määratud erisätete 240, 312 ja 385 kohaselt ÜRO nr 3171, ning nendes

sisalduvad ohtlikud veosed, mis on vajalikud nende enda ja seadmete töötamiseks, kui neid veetakse veosena, ei kuulu muude ADR-i sätete alla, kui järgmised tingimused on täidetud:

- (a) Vedelate kütuste puhul peavad veo ajal olema suletud kõik klapid mootori või seadmete ja kütusepaagi vahel, välja arvatud siis, kui on vajalik, et seade töötaks. Kui see on asjakohane, siis sõidukid tuleb laadida püstisse asendisse ja kindlustada ümbermineku vastu;
- (b) Gaasiliste kütuste puhul peab gaasipaagi ja mootori vahel olev klapp suletud ning elektrikontakt avatud, välja arvatud siis, kui on vajalik, et seade töötaks;
- (c) Metallhüdriidide hoiusüsteemidel peab olema tootmisriigi pädeva asutuse luba. Kui tootmisriik ei ole ADR-i lepinguosaline riik, siis peab ADR-i lepinguosalise riigi pädev asutus luba tunnustama;
- (d) Sätted (a) ja (b) ei kohaldu sõidukitele, mis on vedelatest või gaasilistest kütustest tühjad.

**MÄRKUS 1:** Sõiduk loetakse vedelast kütusest tühjaks siis, kui kütusepaak on tühjenud ning sõidukit ei ole võimalik käitada kütuse puudumise tõttu. Kütusest tühjenatuks lugemise jaoks ei ole vaja puhastada, tühjendada või läbi puhuda sõiduki komponente nagu kütusevoolikud, kütusefiltrid ja pihustid. Lisaks ei ole vaja vedela kütuse paaki puhastada ega läbi puhuda.

**MÄRKUS 2:** Sõiduk loetakse gaasilisest kütusest tühjaks siis, kui gaasilise kütuse paagid on vedelikust tühjenatud (veeldatud gaaside puhul), rõhk paakides ei ole suurem kui 2 baari ja kütuse sulge- või isoleerimisklapid on suletud ja fikseeritud.

- 667 (a) Alajao 2.2.9.1.7 punkti (a) nõuded ei kehti liitiumelementide või -akude tootmiseelsete prototüüpide või liitiumelementide ja -akude väikeste tooteseeriade kohta, mis ei koosne rohkem kui 100 akuelemendist ja akust, mis on paigaldatud sõidukisse, mootoris või masinasse;
- (b) Alajao 2.2.9.1.7 nõuded ei kehti liitiumelementide või -akude kohta, mis on paigaldatud kahjustatud või defektsetesse sõidukitesse, mootoritesse või masinatesse. Sellisel juhul peavad järgmised tingimused olema täidetud:
- (i) Kui kahjustusel või defekttil ei ole olulist mõju elemendi või aku ohutusele, siis võib kahjustatud ja defektseid sõidukeid, mootoreid või masinaid vedada vastavalt kas erisätte 363 või 666 tingimustele;
  - (ii) Kui kahjustusel või defekttil on oluline mõju elemendi või aku ohutusele, siis tuleb liitiumelement või -aku eemaldada ja seda tohib vedada vastavalt erisättele 376.

Kui elementi või akut ei ole võimalik ohutult eemaldada või ei ole võimalik hinnata elemendi või aku seisundit, siis tuleb sõidukit, mootorit või masinat pukseerida või vedada vastavalt punkti (i) nõuetele.

- 668 Kõrgendatud temperatuuriga ained, mille eesmärk on peale kanda teekattemärgistust, ei kuulu ADR-i alla, kui järgmised tingimused on täidetud:

- (a) Need ained ei täida ühegi muu klassi kriteeriume peale 9. klassi;
- (b) Katla välispinna temperatuur ei ole kõrgem kui 70 °C;

- (c) Katel on suletud viisil, mis välistab toote kadumise veo ajal;
- (d) Katla maksimaalne mahutavus on 3000 liitrit.

669 Järelhaagistele, mis on varustatud seadmetega, mis töötavad vedela või gaasilise kütuse või elektrienergia tootmis- ja salvestussüsteemi jõul, mis on mõeldud selle sama järelhaagise poolt kasutamiseks veo ajal, tuleb määrata ÜRO nr 3166 või ÜRO nr 3171 ning neile kehtivad nende ÜRO numbritega määratud tingimused, kui neid veetakse sõidukil lastina, tingimusel et vedelat kütust sisaldavate paakide kogumahutavus ei ole suurem kui 500 liitrit.



## PEATÜKK 3.4

### PIIRATUD KOGUSES PAKITUD OHTLIKUD VEOSED

3.4.1 Käesolevas peatükis on sätestatud teatavatesse klassidesse kuuluvate piiratud koguses pakitud ohtlike veoste veo suhtes kehtivad nõuded. Iga aine kehtiv koguseline piirang sisepakendi või eseme kohta on täpsustatud peatüki 3.2 tabeli A veerus (7a). Lisaks on selles veerus näidatud kogus „0” iga kirje puhul, mida ei ole lubatud käesoleva peatüki kohaselt vedada.

Sellistes piiratud koguses pakitud ohtlike veoste piiratud kogustele, mis vastavad käesoleva peatüki sätetele, ei kohaldata muid ADR-i sätteid peale järgmiste asjakohaste sätete:

- a) 1. osa, peatükid 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.8, 1.9;
- b) 2. osa;
- c) 3. osa, peatükid 3.1, 3.2, 3.3 (välja arvatud erisätted 61, 178, 181, 220, 274, 625, 633 ja erisätte 650 punkt e);
- d) 4. osa, alajaod 4.1.1.1, 4.1.1.2, 4.1.1.4 kuni 4.1.1.8;
- e) 5. osa, alajao 5.1.2.1 punkti a alapunkt i ja punkt b, alajaod 5.1.2.2, 5.1.2.3, 5.2.1.10, jagu 5.4.2;
- f) 6. osa, jao 6.1.4 ehitust puudutavad nõuded ning alajaod 6.2.5.1 ja 6.2.6.1 kuni 6.2.6.3;
- g) 7. osa, peatükk 7.1, jaod 7.2.1, 7.2.2 ja 7.5.1 (välja arvatud alajagu 7.5.1.4), alajagu 7.5.2.4 ning jaod 7.5.7, 7.5.8 ja 7.5.9;
- h) alajagu 8.6.3.3 ja jagu 8.6.4.

3.4.2 Ohtlikke veoseid pakitakse vaid sobivatesse välispakenditesse asetatud sisepakenditesse. Kasutada võib vahepakendeid. Lisaks tuleb jao 1.4 sobivusgrupi S esemete puhul täielikult järgida jao 4.1.5 sätteid. Sisepakendeid ei ole vaja kasutada selliste esemete veol, nagu aerosoolid või gaasi sisaldavad väikesed anumad. Saadetise kogumass ei tohi ületada 30 kg.

3.4.3 Käesoleva peatüki kohaselt veetavaid ohtlikke veoseid sisaldavate esemete või sisepakendite välispakenditena on lubatud kasutada alajagude 4.1.1.1, 4.1.1.2 ja 4.1.1.4 kuni 4.1.1.8 tingimustele vastavaid termokahanevasse või venivasse kilesse mähitud aluseid, välja arvatud jao 1.4 sobivusgrupi S esemete puhul. Kergesti purunevad või augustatavad sisepakendid, nagu klaasist, portselanist, keraamikast või teatavast plastist sisepakendid, asetatakse alajagude 4.1.1.1, 4.1.1.2 ja 4.1.1.4 kuni 4.1.1.8 sätete kohastes sobivatesse vahepakenditesse ja peavad olema konstrueeritud vastavalt jao 6.1.4 ehitust puudutavatele nõuetele. Saadetise kogumass ei tohi ületada 20 kg.

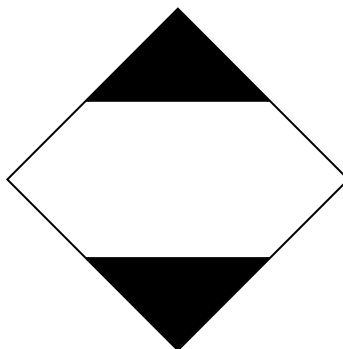
3.4.4 Klassi 8 II pakendigrupi vedelikud klaasist, portselanist või keraamikast sisepakendis ümbritsetakse sobiva jäiga vahepakendiga.

3.4.5 ja 3.4.6 (*Reserveeritud*)

### 3.4.7 Piiratud kogustes ohtlikke veoseid sisaldavate saadetiste markeerimismärk

3.4.7.1 Juhul kui tegu pole õhutranspordiga, peab piiratud kogustes ohtlikke veoseid sisaldavatel saadetistel olema joonisel 3.4.7.1 näidatud markeerimismärk:

**Joonis 3.4.7.1**



/mitte alla 100 mm/

Piiratud kogustes ohtlikke veoseid sisaldavate saadetiste markeerimismärk

Markeerimismärk peab olema nähtaval kohal, loetav ja piisavalt ilmastikukindel, et see oleks võimalikult vähekuluv.

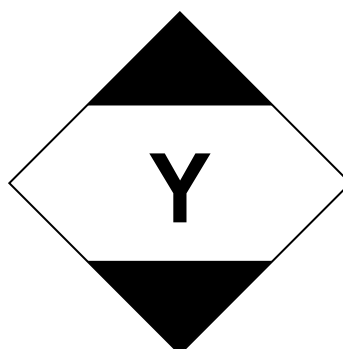
Markeerimismärk peab olema 45° nurga alla paigutatud ruut. Alumine ja ülemine osa ning ümbritsev joon on musta värvi. Keskmine osa on valget värvi või sobiva kontrastse taustaga. Miinimummõõdud on 100 mm x 100 mm ja ruudu kontuuri laius on vähemalt 2 mm. Kui mõõdud ei ole määratud, siis peavad kõik mõõdud jääma proportsiooni joonisel näidatuga

3.4.7.2 Kui pakendi saadetise seda nõuab, võib joonisel 3.4.7.1 näidatud minimaalseid välismõõte vähendada, kuid mitte rohkem kui suuruseni 50 mm × 50 mm, juhul kui markeerimismärk jääb selgelt nähtavaks. Ruudu kontuuri laiust võib vähendada minimaalselt 1 millimeetrini.

### 3.4.8 ICAO tehniliste eeskirjade osa 3 peatükiga 4 vastavuses olevate piiratud koguste markeerimismärk

3.4.8.1 Ohtlikke veoseid sisaldavatel saadetistel, mis on pakitud vastavalt ICAO ohtlike veoste turvalise õhutranspordi tehniliste eeskirjade osa 3 peatükile 4 võib olla joonisel 3.4.8.1 toodud markeerimismärk, et näidata vastavust nendele sätetele:

**Joonis 3.4.8.1**



/mitte alla 100 mm/  
ICAO tehniliste eeskirjade osa 3 peatükiga 4 vastavuses  
olevate piiratud koguste markeerimismärk

Märgistus peab olema nähtaval kohal, loetav ja piisavalt ilmastikukindel, et see oleks võimalikult vähekuluv.

Markeerimismärk peab olema 45<sup>0</sup> nurga alla paigutatud ruut. Alumine ja ülemine osa ning ümbritsev joon on musta värvi. Keskmine osa on valget värvi või sobiva kontrastse taustaga. Miinimummõõdud on 100 mm × 100 mm ja ruudu kontuuri laius on vähemalt 2 mm. Märki keskel peab olema nähtaval kohal täht „Y”. Kui mõõdud ei ole määratud, siis peavad kõik mõõdud jääma proportsiooni joonisel näidatuga.

3.4.8.2 Kui saadetise suurus seda nõuab, võib joonisel 3.4.8.1 näidatud minimaalseid välismõõte vähendada, kuid mitte rohkem kui suuruseni 50 mm × 50 mm, juhul kui märgistus jääb selgelt nähtavaks. Ruudu kontuuri laiust võib vähendada minimaalselt 1 millimeetrini. Täht „Y” peab säilitama joonisel 3.4.8.1 esitatud ligikaudsed proportsioonid.

3.4.9 Ohtlikke veoseid sisaldavad saadetised, millel on jaos 3.4.8 näidatud märgistus koos õhutranspordiks vajalike märgiste ja tähistega või ilma nendeta, vastavad jao 3.4.1 kohalduvatele sätetele ja jagude 3.4.2. kuni 3.4.4. sätetele ning nendel ei pea olema jaos 3.4.7 näidatud märgistust.

3.4.10 Ohtlikke kaupu piiratud koguses sisaldavad saadetised, mis kannavad jaos 3.4.7 toodud markeerimismärke ja mis vastavad ICAO tehniliste eeskirjade sätetele, kaasa arvatud kõik osades 5 ja 6 nõutud märgised ja tähised, loetakse vastavaks asjakohastele jao 3.4.1 kohalduvatele sätetele ja jagude 3.4.2. kuni 3.4.4. sätetele.

#### 3.4.11 **Veopakendite kasutamine**

Piiratud koguses ohtlikke veoseid sisaldavate veopakendite puhul kehtivad järgmised nõuded:

Kui kõik ohtlikke veoseid esindavad tähised pole veopakendil nähtavad, siis peab veopakend olema:

- tähistatud sõnaga „VEOPAKEND“ („OVERPACK“). Tähed „VEOPAKEND” peavad olema vähemalt 12 mm kõrged. Tähis peab olema päritolumaa ametlikus keeles ja lisaks juhul, kui see keel pole inglise, prantsuse või saksa keel, siis inglise, prantsuse või saksa keeles, välja arvatud juhul, kui veoga seotud riikide vahel sõlmitud kokkuleppes sätestatakse teisiti; ja
- tähistatud selles peatükis nõutud tähistega.

Kui välja arvata õhutransport, siis alajao 5.1.2.1 muid sätteid kohaldatakse ainult siis, kui veopakend sisaldab teisi ohtlikke veoseid, mida ei ole pakitud piiratud kogustes, ja ainult seoses nende teiste ohtlike veostega.

3.4.12 Piiratud koguses pakitud ohtlike veoste kaubasaatjad peavad enne vedu teatama vedajale jälgitavas vormis selliste saadetavate veoste kogumassi.

- 3.4.13 a) üle 12-tonnise maksimaalse massiga veoüksused, millega veetakse piiratud koguses ohtlikke veoseid sisaldavaid saadetisi, tuleb eest ja tagant tähistada jao 3.4.15 kohaselt, välja arvatud juhul, kui veoüksus sisaldab muid ohtlikke veoseid, mille puhul on nõutav jao 5.3.2 kohane oranž tahvel. Sel juhul võib veoüksus olla tähistatud ainult oranži tahvliga või nii jao 5.3.2 kohase oranži tahvli kui ka jao 3.4.15 kohase märgisega.
- b) üle 12-tonnise maksimaalse massiga veoüksustel olevad konteinerid, millega veetakse piiratud koguses ohtlikke veoseid sisaldavaid saadetisi, tuleb kõigil neljal küljel tähistada jao 3.4.15 kohaselt, välja arvatud juhul, kui konteiner sisaldab muid ohtlikke veoseid, mille puhul on nõutav jao 5.3.1 kohane tahvelmärgis. Sel juhul võib konteiner kanda ainult nõutavaid tahvelmärgiseid või nii jao 5.3.1 kohaseid tahvelmärgiseid kui ka jao 3.4.15 kohaseid märgiseid.

Vedavat veoüksust ei ole vaja tähistada, välja arvatud juhul, kui konteineritele kinnitatud märgis ei ole väljastpoolt seda vedavat veoüksust nähtav. Viimasel juhul kinnitatakse veoüksuse ette ja taha sama tähis.

3.4.14 Jaos 3.4.13 täpsustatud tähistest võib loobuda, kui piiratud koguses pakitud ohtlikke veoseid sisaldavate saadetiste kogumass ei ületa 8 tonni veoüksuse kohta.

3.4.15 Jaos 3.4.13 nimetatud märgised peavad olema samad nagu on nõutud jaos 3.4.7, kuid nende minimaalne mõõt peab olema 250 mm × 250 mm. Need märgised tuleb eemaldada või katta, kui ei veeta piiratud kogustes ohtlikke veoseid.

## PEATÜKK 3.5

### ERANDKOGUSES PAKITUD OHTLIKUD VEOSED

#### 3.5.1 Erandkogused

3.5.1.1 Käesoleva peatüki sätetele vastavate teatavatesse klassidesse kuuluvate ohtlike veoste, välja arvatud esemete erandkoguste suhtes ei kohaldata ühtegi muud ADR-i sätet, välja arvatud:

- peatükis 1.3 sätestatud koolitusnõudeid;
2. osas esitatud klassifitseerimise korda ja pakendigrupi kriteeriume;
- alajagude 4.1.1.1, 4.1.1.2, 4.1.1.4 ja 4.1.1.6 pakkimisnõudeid.

**MÄRKUS:** radioaktiivse materjali puhul kohaldatakse radioaktiivse materjali erandkoguseid käsitlevaid alajao 1.7.1.5 nõudeid..

3.5.1.2 Ohtlikud veosed, mida võib käesoleva peatüki sätete kohaselt erandkogusena vedada, on tähistatud peatüki 3.2 tabeli A veerus (7b) järgmiste tähtnumbriliste koodidega:

<b>Kood</b>	<b>Maksimaalne puhaskogus sisepakendi kohta</b> (grammides tahkete ainete puhul ning milliliitrites vedelike ja gaaside puhul)	<b>Maksimaalne puhaskogus välispakendi kohta</b> (grammides tahkete ainete puhul ning milliliitrites vedelike ja gaaside puhul või väljendatuna grammide ja milliliitrite summana, kui tegemist on segude pakenditega)
E0	Erandkogused ei ole lubatud	
E1	30	1000
E2	30	500
E3	30	300
E4	1	500
E5	1	300

Gaaside puhul näitab sisepakendite maht siseanuma veemahutavust ning välispakendite maht kõikide välispakendis sisalduvate sisepakendite veemahutavust kokku.

3.5.1.3 Kui kokku on pakitud erinevate koodidega erandkoguses ohtlikud kaubad, peab välispakendi üldkogus piirduma kõige rangema koodi puhul lubatud kogusega.

3.5.1.4 Koodide E1, E2, E4 ja E5 alla määratud ohtlike veoste erandkogustele, mille ohtlike veoste maksimaalne puhaskogus sisepakendi kohta on 1 ml vedelike ja gaaside ning 1 g tahkete ainete puhul ning ohtlike veoste maksimaalne puhaskogus välispakendi kohta ei ületa 100 g tahkete ainete ning 100 ml vedelike ja gaaside puhul, kohaldatakse ainult:

- jao 3.5.2 sätteid, kuid vahepakendit ei ole vaja, kui sisepakendid on polsterdava materjali abil kindlalt välispakendisse pakitud, nii et sisepakendid ei saa normaalsetel veotingimustel puruneda, augustuda ega lekkida, ning kui vedelike puhul sisaldab välispakend piisavalt absorbeerivat materjali, et imada endasse kogu sisepakendite sisu, ja
- jao 3.5.3 sätteid.

### 3.5.2

#### Pakendid

Erandkoguses ohtlike kaupade veoks kasutatavad pakendid peavad olema kooskõlas järgmiste nõuetega:

- a) need peavad sisaldama sisepakendeid ning kõik sisepakendid peavad olema valmistatud plastist (mille minimaalne paksus on vedelike puhul 0,2 mm) või klaasist, portselanist, peenkeraamikast, jämekeraamikast või metallist (vt ka alajagu 4.1.1.2) ning kõigi sisepakendite sulgur peab oleme traadi, kleplindi või mõne muu tõhusa vahendiga kindlalt kinnitatud; kõigil keermetatud avaga anumatel peab olema lekkekindel keermega kork. Sulgur peab olema sisu suhtes vastupidav;
- b) kõik sisepakendid peavad olema pakitud pehmendava materjaliga vahepakenditesse selliselt, et need ei saa normaalsetel veotingimustel puruneda, neisse ei saa tekkida torkeavasid või nende sisu välja lekkida. Vedelate ohtlike veoste puhul peab vahepakend või välispakend sisaldama piisavalt absorbeerivat materjali, et absorbeerida kogu sisepakendi sisu. Vahepakendisse paigutades võib absorbeerivaks materjaliks olla pehmendav materjal. Ohtlikud veosed ei tohi ohtlikult reageerida pehmendava, absorbeeriva ega pakkematerjaliga või vähendada nende materjalide kindlust või funktsionaalsust. Hoolimata oma asendist peab purunemise või lekkimise korral saadeti kogu sisu endas hoidma;
- c) vahepakend peab olema pakitud kindlalt tugevasse ja jäika (puidust, kiudplaadist või mõnest muust sama tugevast materjalist) välispakendisse;
- d) kõik saadetiste tüübid peavad olema kooskõlas jao 3.5.3 sätetega;
- e) kõik saadetised peavad olema nii suured, et neil oleks piisavalt ruumi kõigi ettenähtud märgiste jaoks, ja
- f) kasutada on lubatud veopakendeid ning need võivad sisaldada ka ohtlike veoseid sisaldavad saadeti või veoseid, mis ei kuulu ADR-i reguleerimisalasse.

### 3.5.3

#### Saadetiste katsetamine

##### 3.5.3.1

Veoks ettevalmistatud saadeti tervikuna, mille sisepakendite mahust on tahkete ainete puhul täidetud vähemalt 95% või vedelike puhul vähemalt 98%, peab taluma ilma, et ükski sisepakend puruneks või lekkima hakkaks ning funktsionaalsus oluliselt väheneks, mida tõendavad nõuetekohaselt dokumenteeritud katsed:

- a) kukkumist jäigale, mitteelastsele siledale horisontaalsele pinnale 1,8 m kõrguselt:
  - i) kui näidis on kastikujuline, tuleb sel lasta kukkuda kõigis allpool määratud asendites:
    - otse põhjale;
    - otse kaanele;
    - otse pikimale küljele;
    - otse lühimale küljele;
    - nurgale;
  - ii) kui näidis on vaadikujuline, tuleb sel lasta kukkuda kõigis allpool määratud asendites:

- diagonaalselt külje ja põhja ülemisele ühenduskohale selliselt, et raskuskese jääks otse kokkupõrkekohale;
- diagonaalselt külje ja põhja alumisele ühenduskohale;
- otse küljele;

**MÄRKUS:** kõik eespool kirjeldatud kukkumised võib teostada erinevate, kuid identsete saadetistega.

- b) ülemisele pinnale 24 tunni jooksul rakendatavat jõudu, mis võrdub 3 meetri kõrgusesse virna (mis sisaldab näidist) laotud identsete saadetiste kogumassiga).

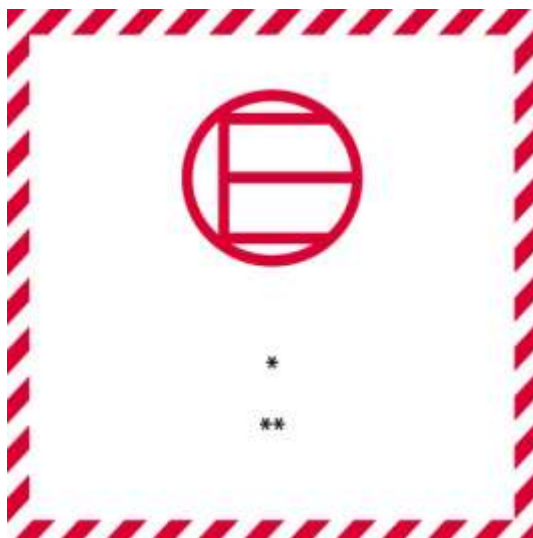
3.5.3.2 Katsetamiseks võib pakendis veetavad ained asendada muude ainetega, välja arvatud juhul, kui see kahjustaks katsete tulemusi. Tahke aine asendamisel mõne muu ainega peab see olema samasuguste füüsikaliste omadustega (mass, osakeste suurus jne) kui veetav aine. Kui vedelikega teostatavas kukkumiskatses kasutatakse mõnda muud ainet, peab selle suhteline tihedus ja viskoossus olema võrdne veetava aine suhtelise tiheduse ja viskoossusega.

### 3.5.4 Saadetiste tähistamine

3.5.4.1 Ohtlike veoste erandkoguseid sisaldavad saadetised, mis on ette valmistatud käesoleva peatüki kohaselt, peavad kandma alajaos 3.5.4.2 esitatud vastupidavaid ja loetavaid tähiseid. Tähisel tuleb ära näidata iga saadetises sisalduva ohtliku veose kohta peatüki 3.2 tabeli A veerus (5) esitatud esimene või ainus märgise number. Kui saadetisel ei ole mujal kaubasaatja või kaubasaaja nime nimetatud, tuleb see kanda tähisele.

#### 3.5.4.2 Erandkoguse tähis

Joonis 3.5.4.2.



/mitte alla 100 mm/

Erandkoguste tähis

\* Siin tuleb näidata peatüki 3.2 tabeli A veerus (5) esitatud esimene number või ainult ohusildi number.

\*\* Siin tuleb esitada kaubasaatja või vastuvõtja nimi, kui seda ei ole mujal saadetisel märgitud.

Markeerimismärk peab olema ruudukujuline. Viirutatud joon ja sümbol peavad olema sama värvi – must või punane – valgel või muul sobival kontrastsel taustal. Minimaalsed mõõtmed peavad olema 100 mm x 100 mm. Kui mõõdud ei ole määratud, siis peavad kõik elemendid jääma proportsiooni joonisel näidatuga.

### 3.5.4.3 **Veopakendite kasutamine**

Vabakogustes ohtlikke veoseid sisaldavate veopakendite puhul kehtivad järgmised nõuded:

Kui kõik ohtlikke veoseid esindavad tähised pole veopakendil nähtavad, siis peab veopakend olema:

- tähistatud sõnaga „VEOPAKEND“ („OVERPACK“). Tähed „VEOPAKEND“ peavad olema vähemalt 12 mm kõrged. Tähis peab olema päritolumaa ametlikus keeles ja lisaks juhul, kui see keel pole inglise, prantsuse või saksa keel, siis inglise, prantsuse või saksa keeles, välja arvatud juhul, kui veoga seotud riikide vahel sõlmitud kokkuleppes sätestatakse teisiti; ja
- tähistatud selles peatükis nõutud tähistega.

Alajao 5.1.2.1 muid sätteid kohaldatakse ainult siis, kui veopakendis sisalduvad muud ohtlikud veosed ei ole pakitud vabakogustes, ja ainult seoses nende teiste ohtlike veostega.

### 3.5.5 **Saadetiste maksimaalne arv igas veokis või konteineris**

Saadetiste arv igas veokis või konteineris ei tohi olla suurem kui 1000.

### 3.5.6 **Dokumentatsioon**

Kui erandkoguses veetavatele ohtlikele veostele on lisatud dokument või dokumendid (nagu lastikiri, õhuveokiri või CMR/CIM saateleht), peab vähemalt üks neist sisaldama märget „erandkoguses ohtlikud veosed” ning saadetiste arvu.